№. 140. СУББОТА 7 Декабря. 7 Grudnia. SOBOTA №. 140.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie. rs. 10 | Z przesyłką — 12 | Półroczna: W Wilnie — 5 | Z przesyłką — 6

Kwartalna: W Wilnie — 3 | Z przesyłką — 3 k. 50 | Miesięczna — 1 | Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

Часть Оффиціальная

ВИЛЬНО.

Вчера, 6 декабря, по случаю тезоименитства Его Императорскаго Высочества Государя Наслѣдника Цесаревича Великаго Князя Николая Александровича, въ 10½ часовъ утра Его Высокопревосходительство г. главный начальникъ края изволилъ принимать поздравленія отъ духовенства, военныхъ и гражданскихъ чиновниковъ, дворянства и купечества; затѣмъ въ 11 часовъ, въ церкви Св. Троицкаго монастыря преосвященнымъ Александромъ, епископомъ Ковенскимъ, совершена была соборнѣ божественная литургія и послѣ оной благодарственное молебствіе въ присутствіи начальника губерніи, военныхъ и гражданскихъ чиновъ и дворянства, при многочисленномъ стеченіи народа. Въ то же время совершены литургія и благодарственное молебствіе въ Дворцовой церкви, въ присутствіи главнаго начальника края и многихъ военныхъ и гражданскихъ чиновъ. Одновременно въ Римско-Католическомъ Каѳедральномъ соборѣ Св. Станислава, а также въ храмахъ другихъ исповѣданій совершены были благодарственныя молебствія. Ввечеру театръ былъ наполненъ посѣтителями: неоставалось ни одного незанятаго мѣста; передъ началомъ представленія въ театрѣ исполненъ былъ гимнъ: „Боже, Царя храни!“, неоднократно повторенный по единодушному требованію многочисленной публики.

Городъ былъ иллюминованъ.

Управляющій Ковенской губерніею доноситъ что 5 декабря, въ ковенскомъ уѣздѣ, между Вильками и Средниками, схвачены штабсъ капитаномъ Озерскимъ и доставлены въ Ковно: извѣстный предводитель шайки мятежниковъ, ксендзъ Мацкевичъ, его адъютантъ Дартюзи и кассиръ Радовичъ, которые и преданы военному суду.

С.-Петербургъ, 5 декабря.

Въ Русскомъ Инвалидѣ N. 267 напечатано:

Изъ полученнаго 1 декабря журн. военныхъ дѣйствій изъ Варшавы видно, что въ половинѣ ноября, въ царствѣ Польскомъ нѣсколько значительныя шайки открыты были только въ Радомской губерніи, гдѣ главнымъ образомъ и происходили послѣднія военныя дѣйствія. На всемъ же остальномъ пространствѣ царства шаекъ вовсе нѣтъ, а лишь мѣстами и то весьма рѣдко попадаются отдѣльныя партіи, остатки прежнихъ шаекъ или жандармы-вѣшатели, которые и преслѣдуются неотступно высылаемыми для того отрядами.

Въ Плоцкой губерніи. Послѣднія донесенія военнаго начальника Плоцкаго отдѣла подтверждаютъ сообщенное уже свѣдѣніе, что въ западной части Плоцкой губерніи вовсе нѣтъ шаекъ въ сборѣ и не слышно о формированіи новыхъ. Мѣстами бродятъ еще одиночные мятежники, для поимки которыхъ высылаются небольшіе летучіе отряды. Въ первой половинѣ ноября, Плоцкимъ и Липновскимъ отрядами арестовано 48 подозрительныхъ лицъ, въ томъ числѣ оказалось нѣсколько жандармовъ-вѣшателей; 19 ноября Пржасньшскій отрядъ захватилъ партію изъ 15 конныхъ мятежниковъ.

Вообще военно-административныя мѣры, принятыя въ этомъ дѣлѣ, по уничтоженіи шаекъ, даютъ весьма благопріятные результаты и, между прочимъ, вызываютъ содѣйствіе сельскаго населенія къ окончательному подавленію мятежа, такъ что крестьяне въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ начинаютъ теперь сами ловить мятежниковъ и выдаютъ ихъ войскамъ.

Въ Варшавской губерніи. По послѣднимъ донесеніямъ отъ военныхъ начальниковъ въ Варшавской губерніи, подтверждаются прежнія извѣстія, что значительныхъ шаекъ въ этой губерніи нѣтъ; скитающіяся же въ нѣкоторыхъ мѣстахъ небольшія партіи преслѣдуются дѣятельно летучими отрядами и подвижными колоннами, высылаемыми, съ военно-административною цѣлью.

За послѣднее время, въ Варшавской губерніи была только одна встрѣча съ мятежниками: отряды изъ Сѣрадзя, подъ начальствомъ штабсъ-капитана Дмитріева (1 рота, 40 гусаръ и 20 казаковъ) и изъ Лодзи—поручика Тинькова (взводъ стрѣлковъ, взводъ гусаръ и 30 казаковъ), дѣйствуя совокупно, по заранѣе составленному плану, успѣли настичь и окружить въ лѣсу при д. Ежевѣ (Сѣрадзскаго уѣзда, въ 13 верстахъ къ югу отъ Поддембицъ), 22 ноября, соединенныя шайки Биртуса и Жуава, изъ 150 пѣшихъ и 9 конныхъ. Шайка эта была почти вся уничтожена; одинъ предводитель, Жуава, убитъ, а другой—Биртусъ, отставной австрійскій офицеръ, взятъ въ плѣнъ. Кромѣ того взяты еще 7 мятежниковъ съ лошадьми и много оружія. Съ нашей стороны 1 рядовой убитъ, 2 ранены и 1 контуженъ.

Кромѣ описанной стычки въ Варшавской губерніи, произошелъ еще слѣдующій случай: эскадронъ Александрійскихъ гусаръ, подъ начальствомъ подполковника Скоруты, захватилъ, 26 ноября, въ с. Бельковѣ, 15 конныхъ мятежниковъ, въ томъ числѣ полковника итальянской службы Бечи, который былъ назначенъ, послѣ Сыревича, военнымъ начальникомъ и организаторомъ въ уѣздахъ Лэнчицкомъ, Влоцлавскомъ и Гостынинскомъ.

Въ Радомской губерніи. Для уничтоженія шаекъ Босака и Хмѣлинскаго, скрывавшихся въ Цисовскихъ лѣсахъ, высланъ былъ, 8 ноября, изъ Кѣльцъ, отрядъ изъ 4 ротъ, эскадрона драгунъ и 20 казаковъ. Въ продолженіе четырехъ дней, отрядъ этотъ осматривалъ лѣсъ, проходя его по разнымъ направленіямъ, причемъ отдѣльныя колонны два раза настигали небольшія партіи мятежниковъ, именно: 11 числа, рота, подъ начальствомъ шт.-капитана Акаемова, настигла близъ д. Вульки (4 версты къ с. в. отъ Цисова), шайку изъ 100 галиціянъ, и 12 числа, подполковникъ Загряжскій съ драгунами, близъ д. Стройнова (7 верстъ къ ю. в. отъ Пержхницы) открылъ конную шайку изъ 120 человѣкъ, подъ предводительствомъ Ржепецкаго.

Въ первой стычкѣ мятежниковъ убито до 30 человѣкъ, въ плѣнъ взяты 3, захвачено 24 штуцера, котлы и припасы. У насъ потери не было.

Во второмъ дѣлѣ мятежники потеряли 35 чел. убитыми и ранеными, 5 плѣнными и, кромѣ того, отбито у нихъ 17 штуцеровъ, 40 штукъ разнаго другаго оружія, 31 лошадь и 80 полушубковъ.

Къ 13 ноября весь отрядъ возвратился въ Кѣльце, а 15-го, полковникъ Шульманъ снова выступилъ для поиска въ Цисовскіе лѣса съ свѣжимъ отрядомъ изъ 4 ротъ, эскадрона драгунъ, 15 казаковъ и 2-хъ орудій.

Послѣ ночлега въ м. Далешицахъ, полковникъ Шульманъ, 16 числа, направилъ капитана Добрышина съ 1½ ротами на дд. Уины, Смыковъ и Гуту-Нову; эскадронъ драгунъ на д. Другня, кругомъ Цисовскихъ лѣсовъ, а самъ съ 2½ ротами, 2 орудіями и 15 казаками, двинулся на д. Цисовъ. Близъ Гуты-Новой отрядъ встрѣтился съ значительными шайками подъ предводительствомъ Босака и Хмѣлинскаго. Не смотря на численное превосходство мятежническихъ скопищъ, отрядъ быстро двинулся впередъ и выбилъ мятежниковъ сперва изъ д. Оцесенка, а потомъ изъ д. Вулька-Поклонна. Полковникъ Шульманъ, ожидая присоединенія боковыхъ колоннъ, остановился за д. Вулька; между тѣмъ мятежники, отступивъ отъ отряда подполковника Шульмана, нахлынувъ на колонну капитана Добрышина, и имѣя въ виду, что они окружены нашими отрядами со всѣхъ сторонъ, рѣшились сами перейти въ наступленіе. Но отрядъ капитана Добрышина отбилъ всѣ нападенія, а между тѣмъ полковникъ Шульманъ, услышавъ въ тылу у себя, въ направленіи къ д. Оцесенка перестрѣлку, двинулся бѣгомъ къ этому селенію, и соединившись съ отрядомъ капитана Добрышина, повелъ атаку на д. Оцесенка, занятую мятежниками; удачными выстрѣлами артиллеріи, они были немедленно выбиты изъ деревни и вслѣдъ за тѣмъ, шайка была обращена въ бѣгство и разсѣяна. Потеря мятежниковъ убитыми и ранеными огромна; поля и лѣсъ были усѣяны трупами; уронъ непріятеля въ особенности былъ великъ при взятіи штурмомъ деревни, гдѣ мятежники держались упорно и были выбиваемы штыками. Кромѣ того у мятежниковъ отбито много оружія. Съ нашей стороны потеря также довольно значительна: убито 10 и ранено 24 человѣка; сверхъ того, поручикъ Даценко раненъ пулею на вылетъ въ ногу и подпоручикъ Нельговскій контуженъ.

Вытѣснивъ мятежниковъ изъ д. Оцесенки, полковникъ Шульманъ, имѣя въ виду дать отдыхъ отряду, остановился въ этой деревнѣ. Спустя два часа, къ нему присоединился отрядъ полковника Аленича (3 роты, 2 орудія и эскадронъ драгунъ), высланный изъ Радома, 14 ноября, для поисковъ по направленію къ Илжѣ. Отрядъ этотъ, до присоединенія къ колоннѣ полковника Шульмана, 14 ноября, настигъ за Илжой шайку конныхъ и пѣшихъ мятежниковъ, въ числѣ 300 человѣкъ. Мятежники при видѣ стремительной атаки нашей кавалеріи, тотчасъ повернули назадъ и бѣжали; во время преслѣдованія шайки 22 мятежника убиты и 15 взяты въ плѣнъ; кромѣ того у нихъ отбито 7 лошадей, 15 ружей и 32 косы. Шайка эта состояла подъ предводительствомъ Петровскаго. Съ нашей стороны никакой потери не было.

По соединеніи отрядовъ полковниковъ Шульмана и Аленича въ д. Оцесенкѣ, отправлены были въ разныя стороны летучіе отряды, которые послѣ поисковъ, продолжавшихся 17 и 18 ноября, нигдѣ шаекъ не нашли.

(Окончаніе впредь.)

Государственный совѣтъ, въ департаментѣ гражданскихъ и духовныхъ дѣлъ и въ общемъ собраніи, по разсмотрѣніи опредѣленія правительствующаго сената, 5-го департамента, объ отставномъ канцелярскомъ служителѣ, изъ дворянъ, Митрофанѣ Муравскомъ (25 лѣтъ)' признавъ его, по обстоятельствамъ дѣла, виновнымъ: 1) въ произнесеніи дерзкахъ оскорбительныхъ словъ противъ Священной Особы ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА и 2) въ приготовленіи къ возбужденію бунта, мнѣніемъ положилъ: отставнаго канцелярскаго служителя, изъ дворянъ, Митрофана Муравскаго, на основаніи св. зак. 1857 г. Т. XV улож. о наказ. ст. 280, 285 и 165-й, лишивъ всѣхъ правъ состоянія, сослать въ каторжную работу на заводахъ, на восемь лѣтъ, а по прекращеніи сей работы, за истеченіемъ срока или по другимъ причинамъ, поселить въ Сибири навсегда.

На подлинномъ мнѣніи государственнаго совѣта Собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою написано:

„Быть по сему.“

Въ Царскомъ Селѣ, 5-го ноября 1863 г.

(Рус. Инв. Н. 267).

Государственный совѣтъ въ департаментѣ гражданскихъ и духовныхъ дѣлъ, по разсмотрѣніи опредѣленія правительствующаго сената, 5-го департамента, о мѣщанинѣ Петрѣ Мартьяновѣ (29 лѣтъ), признавъ его, по собственному сознанію, подтвержденному и обстоятель-

Część Urzędowa.

WILNO.

Wczoraj, 6 grudnia, z okoliczności Imienin Jego Cesarskiej Wysokości Cesarzewicza Następcy Tronu, Wielkiego Księcia Mikołaja Aleksandrowicza, o godz. 10 i pół z rana Jego Ekscellencja p. główny naczelnik kraju raczył przyjmować powinszowania od duchowieństwa, wojskowych i cywilnych urzędników, szlachty i kupiectwa; poczém o godz. 11-éj, w cerkwi klasztoru św. Trójcy, najprzewielebniejszy Aleksander biskup kowieński, odprawił w assystencji liturgję świętą a po niej dziękczynne modły w obecności naczelnika gubernji i wojskowych i cywilnych urzędników, dworzaństwa, przy tłumném zgromadzeniu ludu. W tymże czasie odprawiona została liturgja i dziękczynne nabożeństwo w pałacowéj cerkwi w obecności Głównego naczelnika kraju i wielu wojennych i cywilnych urzędników. Jednocześnie w rzymsko-katolickim kościele katedralnym św. Stanisława, oraz w świątyniach innych wyznań odprawione było dziękczynne nabożeństwo. Wieczorem, teatr był przepełniony widzami, tak, że nie było ani jednego próżnego miejsca; przed rozpoczęciem przedstawienia w teatrze wykonany był hymn: „Boże Cesarza chroń,“ niejednokrotnie powtórzony, na jednogłośne żądanie licznéj publiczności.

Miasto było oświecone.

Zarządzający gubernją kowieńską donosi, że 5-go grudnia w powiecie kowieńskim, między Wilkjami i Srednikami sztabs-kapitan Ozierski schwytał i dostawił do Kowna znanego dowódcę bandy powstańców księdza Mackiewicza, jego adjutanta Dartiuzi i kassjera Radowicza, którzy i oddani zostali pod sąd wojenny.

St.-Petersburg 5 grudnia.

— W „Inwalidzie rossyjskim“ czytamy:

— Z otrzymanego wczoraj dziennika działań wojennych z Warszawy widać, iż w połowie listopada w Królestwie Polskiém kilka znaczniejszych band odkryto tylko w gubernji radomskiéj, gdzie też głównie miały miejsce ostatnie działania wojenne. Na całéj zaś dalszéj przestrzeni band wcale niemasz, tylko miejscami i to bardzo rzadko spotykają się oddzielne partje, szczątki uprzednich band, albo też żandarmi wieszający, których ścigają nieodstępnie wysyłane ku temu oddziały.

W płockiéj gubernji. Ostatnie doniesienia wojennego naczelnika płockiego oddziału potwierdzają podaną już wiadomość, iż w zachodniéj części płockiéj gubernji wcale niemasz band zbierających się i niesłychać o tworzeniu się nowych. Miejscami wałęsają się jeszcze pojedyńczy powstańcy, dla chwytania których posyłają się niewielkie oddziały lotne. W pierwszéj połowie listopada płocki i lipnowski oddziały aresztowały 48 podejrzanych osób, w téj liczbie okazało się kilku żandarmów wieszających; 19 listopada przasnyski oddział schwytał partję z 15 konnych powstańców.

W ogóle wojenno-administracyjne środki przedsięwzięte w tym oddziale po zniszczeniu band, wydają bardzo pomyślne skutki i między innemi wywołują współdziałanie ludności wiejskiéj do ostatecznego stłumienia powstania, tak iż włościanie w niektórych miejscach zaczynają teraz sami chwytać powstańców i wydają ich wojsku.

W gubernji warszawskiéj. Podług ostatnich doniesień wojennych naczelników w gubernji warszawskiéj, stwierdzają się uprzednie wiadomości, iż znacznych band w téj gubernji niemasz; a wałęsające się w niektórych miejscach niewielkie partje ścigają się czynnie przez lotne oddziały i ruchome kolumny wysyłane w wojenno-administracyjnym celu.

Za ostatnie czasy w warszawskiéj gubernji była tylko jedna potyczka z powstańcami: oddziały z Sieradza pod dowództwem sztabs-kapitana Dmitrjewa (1 rota, 40 huzarów i 20 kozaków) i z Łodzi — porucznika Tińkowa (pluton strzelców, pluton huzarów i 30 kozaków), działając wspólnie według ułożonego zawczasu planu, zdołali doścignąć i otoczyć w lesie pod Jeżowem (ptu sieradzkiego o 13 wiorst na południe od Poddębic) 22 listopada połączone bandy Birtusa i Żuawa, ze 150 pieszych i 9 konnych. Banda ta została prawie cała zniesiona; jeden dowódca, Żuaw, zabity, a drugi Birtus dymissjonowany austrjacki oficer wzięty w niewolę. Prócz tego, wzięto jeszcze 7 powstańców z końmi i wiele broni. Z naszéj strony 1 szeregowiec zabity, 2 ranionych i 1 kontuzjowany.

Prócz opisanéj potyczki w warszawskiéj gubernji był jeszcze jeden wypadek: szwadron Aleksandryjskich huzarów pod dowództwem podpułkownika Skoruty, schwytał 26 listopada, we wsi Belkowie, 15 konnych powstańców, w téj liczbie pułkownika włoskiéj armji Beczy, który został mianowany po Syrewiczu, wojennym naczelnikiem i organizatorem w powiatach Łęczyckim, Włocławskim i Gostyńskim.

W gubernji radomskiéj. Dla zniszczenia band Bosaka i Chmielińskiego, ukrywających się w Cisowskich lasach, wysłano 8 listopada, z Kielc, oddział z 4 rot, szwadronu dragonów i 20 kozaków. W ciągu 4 dni oddział ten opatrywał las, przechodząc takowy w rozmaitych kierunkach, przyczém oddzielne kolumny 2 razy dościgały niewielkie partje powstańców, a mianowicie d. 11-go rota pod dowództwem szt. kapitana Akajewa doścignęła koło w. Wólki (4 wiorsty na północ w. od Cisowa) bandę ze 100 galicjanów, a 12-go listop. podpułkownik Zagriażski z dragonami koło w. Strojnowa (7 wiorst na połud. w. od Pierzchnicy) odkrył konną bandę ze 120 ludzi pod dow. Rzepeckiego.

W pierwszéj potyczce, powstańców zabito koło 30, w niewolę wzięto 3, schwytano 24 sztućców, kotły i zapasy. U nas straty niebyło.

W drugiéj potyczce powstańcy stracili 35 ludzi zabitych i rannych, 5 jeńców i prócz tego, odebrano im 17 sztućców, 40 sztuk różnéj innéj broni, 31 koni i 80 półkorzuchów.

Na 13 listopada cały oddział wrócił do Kielc, a 15-go pułkownik Szulman znowu ruszył dla poszukiwań do cisowskich lasów ze świeżym oddziałem z 4 rot, szwadronu dragonów, 15 kozaków i 2 dział.

Po noclegu w m. Daleszycach pułkownik Szulman 16-go posłał kapitana Dobryszyna z 1½ rotami na ww. Uśny, Smyków i Hutę-Nową, szwadron dragonów na w. Drugnię, koło cisowskich lasów, a sam z 2½ rotami, 2 działami i 15 kozakami ruszył na Cisowo. Koło Huty-Nowéj, oddział spotkał znaczne bandy pod dowództwem Bosaka i Chmielińskiego. Mimo przewagi liczebnéj powstańczych band, oddział bystro ruszył naprzód i wyparł powstańców najpierw ze wsi Ociesienki a potém z Wólki-Pokłonnéj. Pułkownik Szulman, oczekując przyłączenia się bocznych kolumn, zatrzymał się za w. Wólką; tymczasem powstańcy natknęli się na kolumnę kapitana Dobryszyna, i widząc że oni są otoczeni naszemi oddziałami ze wszech stron, przeszli sami do ataku. Lecz oddział kapitana Dobryszyna odparł wszystkie ataki, a tymczasem pułkownik Szulman słysząc z tyłu od siebie w kierunku do wsi Ociesienka strzelanie, ruszył biegąc ku téj wsi i złączywszy się z oddziałem kapitana Dobryszyna, poprowadził atak na w. Ociesienkę zajętą przez powstańców; celnemi strzałami artylerji oni zostali niebawem wyparci ze wsi i zaraz banda została zmuszona do ucieczki i rozpierzchnęła się. Strata powstańców w zabitych i rannych bardzo znaczna; pola i las były usiane trupami; strata nieprzyjacielska szczególnie była wielka przy wzięciu szturmem wsi, gdzie powstańcy trzymali się uporczywie i byli wypierani bagnetami. Prócz tego odbito u powstańców wiele broni. Z naszéj strony strata była też dosyć znaczna, zabito 10 i raniono 24 ludzi i prócz tego porucznik Dacenko raniony kulą na wylot w nogę i podporucznik Nielgowski kontuzjowany.

Wyparłszy powstańców ze wsi Ociesienki, pułkownik Szulman chcąc dać odpoczynek oddziałowi, zatrzymał się w téj wsi. We dwie godziny złączył się z nim oddział pułkownika Alenicza (3 roty, 2 działa i szwadron dragonów) wysłany z Radomia 14 listopada dla poszukiwań w kierunku do Iłży. Oddział ten przed złączeniem się z kolumną pułkownika Szulmana 14 listopada doścignął za Iłżą bandę konnych i pieszych powstańców w liczbie do 300 ludzi. Powstańcy, widząc bystry atak naszéj kawalerji, natychmiast zwrócili nazad i uciekli; w czasie ścigania bandy, 22 powstańców zabito i 15 wzięto w niewolę; prócz tego odbito u nich 7 koni, 15 strzelb i 32 kosy. Banda ta była pod dowództwem Piotrowskiego. Z naszéj strony straty żadnéj nie było.

Po złączeniu oddziałów pułkowników Szulmana i Alenicza, we wsi Ociesience wysłano w różne strony oddziały lotne, które po poszukiwaniach 17-go i 18 listopada nigdzie band nie znalazły.

(D. nast.)

— Rada państwa, w departamencie spraw duchownych i cywilnych i w ogólném zgromadzeniu, po rozpatrzeniu decyzji senatu rządzącego, 5 departamentu o dymissjonowanym biuraliście, z dworzan, Mitrofanie Murawskim (25 lat) uznawszy go wedle okoliczności sprawy winnym: 1) wymówienia zuchwałych, obrażających słów przeciw świętéj Osobie CESARZA JEGO MOŚCI i 2) przygotowań do rozpoczęcia buntu, zdaniem postanowiła: dymissjonowanego biuralistę z dworzan, Mitrofana Murawskiego, na mocy Zb. pr. 1857 r. t. X Kod. kar. art. 280, 285 i 165 pozbawiwszy wszystkich praw stanu zesłać do robót ciężkich w zakładach, na ośm lat, a po ustaniu téj roboty z upływem terminu lub z innych przyczyn, osiedlić w Syberji na zawsze.

Na oryginalnéj decyzji rady państwa własną JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być według tego.“

W Carskiém Siole, 5 listopada 1863 r.

— Rada państwa w departamencie cywilnych i duchownych spraw, po rozpatrzeniu decyzji senatu rządzącego 5 departamentu o mieszczaninie Piotrze Martjanowie (29 lat) uznawszy go, z własnego jego zeznania, stwierdzonego i okolicznościami sprawy, winnym ułoże-

ствами дѣла, виновнымъ въ сочиненіи и распространеніи, чрезъ напечатаніе въ „Колоколѣ“ письма къ ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ, заключающаго и въ себѣ дерзостное порицаніе установленнаго въ Россіи порядка управленія, мнѣніемъ положилъ: утвердить по настоящему дѣлу заключеніе правительсвующаго сената и, въ слѣдствіе сего, мѣщанина Петра Мартьянова, на основаніи приведенныхъ въ томъ заключеніи узаконеній, лишивъ всѣхъ правъ состоянія, сослать въ каторжную работу на заводахъ на пять лѣтъ, а по освокожденіи отъ сей работы, за истеченіемъ срока или по другимъ причинамъ, поселить въ Сибири навсегда.

Таковое мнѣніе государственнаго совѣта ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО Высочайше утвердить соизволилъ и повелѣлъ исполнить 4 ноября 1863 года.

(Р. И. N. 264)

— Циркуляръ г. министра финансовъ гг. губернскимъ управляющимъ питейно-акцизными сборами и казеннымъ палатамъ, отъ 28 ноября 1863 года за Н. 475, о патентномъ сборѣ съ винокуренныхъ заводовъ.

Изъ имѣющихся въ министерствѣ финансовъ свѣдѣній видно, что нѣкоторые изъ гг. управляющихъ питейно-акцизными сборами, имѣя въ виду, что по росписанію патентнаго сбора съ заведеній для приготовленія и продажи питей, размѣръ патентнаго сбора съ винокуренныхъ заводовъ опредѣляется совокупною емкостію квасильныхъ чановъ, встрѣчаютъ недоразумѣніе по вопросу: какова должна быть стоимость патента для тѣхъ заводовъ, которые, при винокуреніи, не употребляютъ въ дѣйствіе всѣхъ квасильныхъ чановъ, находящихся на заводѣ, оставляя ихъ опечатанными, т. е. должна ли въ семъ случаѣ стоимость патента опредѣляться совокупною емкостію всѣхъ имѣющихся въ заводѣ квасильныхъ чановъ или только емкостію тѣхъ изъ нихъ, которые находятся въ дѣйствіи.

При обсужденіи вопроса о размѣрѣ патентнаго сбора съ заводовъ, выдѣлывающихъ акцизныя питья, Высочайше учрежденная въ 1861 году коммисія, для составленія проекта положенія о питейномъ сборѣ, имѣла въ виду, что патентный сборъ на производство питей, по самому существу своему, не можетъ быть взимаемъ по количеству дѣйствительно выдѣланныхъ питей, такъ какъ въ семъ случаѣ онъ потерялъ бы свое значеніе и былъ бы на самомъ дѣлѣ акцизомъ, т. е. налогомъ, взимаемымъ съ потребителя питей. Но какъ съ вина и спирта взимается уже акцизъ, то патентный сборъ долженъ упадать не на продуктъ, а на самый заводъ, т. е. не на потребителя, а на промышленника. По сему предположено размѣръ патентнаго сбора соразмѣрять съ силою заводовъ, не принимая во вниманіе количества дѣйствительно выдѣланныхъ питей. А какъ сила винокуренныхъ заводовъ опредѣляется емкостію, имѣющихся на оныхъ квасильныхъ чановъ, то и размѣръ патентнаго сбора, согласно Высочайше утвержденному, 4 іюля 1861 г., росписанію сего сбора, съ сихъ заводовъ, долженъ соотвѣтствовать совокупной емкости имѣющихся на заводѣ квасильныхъ чановъ.

На семъ основаніи и согласно мнѣнію комитета, пересматривавшаго нынѣ положеніе о питейномъ сборѣ, въ числѣ котораго былъ также и настоящій вопросъ, куренныхъ заводовъ, стоимость патента слѣдуетъ опредѣлить, согласно Высочайше утвержденному, 4-го іюля 1861 г., росписанію о семъ сборѣ, по совокупной емкости всѣхъ вообще имѣющихся на заводѣ квасильныхъ чановъ, не исключая тѣхъ, которые опечатаны по неупотребленію оныхъ въ дѣйствіе, такъ какъ заводчикъ имѣетъ полную возможность или употребить въ дѣйствіе всю заводскую посуду или, очистивъ заводъ отъ неупотребляемыхъ имъ квасильныхъ чановъ, освободиться отъ платежа за оныя патентнаго сбора.

Поставляя о семъ въ извѣстность гг. управляющихъ питейно-акцизными сборами и казенныя палаты, для руководства и исполненія въ потребныхъ случаяхъ, считаю не излишнимъ присовокупить, что въ случаѣ увеличенія на какомъ либо винокуренномъ заводѣ емкости квасильныхъ чановъ, посредствомъ передѣлки или перестройки завода, до истеченія срока взятаго по первоначальной емкости патента на винокуреніе, съ заводчика, увеличившаго такимъ образомъ силу завода, слѣдуетъ взыскивать лишь дополнительный сборъ, причитающійся по совокупной емкости прибавленныхъ квасильныхъ чановъ, не подвергая его вторичному платежу суммы, уплаченной при взятіи патента за существовавшую до того емкость квасильныхъ чановъ, съ тѣмъ, чтобы, по предъявленіи заводчиковъ квитанціи уѣзднаго казначейства объ уплатѣ заводчикомъ дополнительнаго патентнаго сбора, акцизнымъ управленіемъ дѣлалось о семъ надпись на выданномъ патентѣ на производство винокуренія.

Подписалъ: министръ финансовъ статсъ-секретарь *Рейтернъ.*

(Вирж. Вѣд.)

О разрѣшеніи государственнымъ крестьянамъ назначать на рекрутскую очередь лицъ съ 23-хъ лѣтняго возраста, оставшихся свободными отъ прошлаго набора. Въ дополненіе къ Высочайше утвержденнымъ, въ 10-й день минувшаго октября, временнымъ правиламъ для руководства въ настоящій рекрутскій наборъ по вѣдомствамъ министерства государственныхъ имуществъ, ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, въ 7-й день ноября, Высочайше повелѣть соизволилъ: разрѣшить государственнымъ крестьянамъ назначать, на пополненіе могущей оказаться по призывѣ первыхъ двухъ разрядовъ недоимки, людей старшихъ возрастовъ, начиная съ 23-лѣтняго, оставшихся свободными отъ минувшаго набора.

(Сѣв. Поч. Н, 265).

Приказомъ министра народнаго просвѣщенія, 17-го ноября, отчислены отъ службы по министерству народнаго просвѣщенія: причисленные къ сему министерству, статскій совѣтникъ КУРНАТОВСКІЙ и коллежскій совѣтникъ БАРЩЕВСКІЙ.

— Приказомъ министра народнаго просвѣщенія, 23 ноября, назначенъ: старшій учитель виленскаго дворянскаго института, надворный совѣтникъ САДОКОВЪ—исправляющимъ должность директора виленской дирекціи народныхъ училищъ.

(Сѣв. Поч. НН. 265 и 566).

По приговорамъ военнаго полеваго суда казнены: черезъ разстрѣляніе: 14 (26) ноября— рядовой артиллерійской Н. 5 конной батареи *Яковчикъ*, за побѣгъ и вступленіе въ мятежническую шайку; 11 (23) ноября— унтеръ-офицеръ *Кротюкъ*, рядовые *Герасимовъ*, *Коржевой* и *Латышевъ*, и государственный преступникъ *Барановскій*; казнь совершена надъ ними въ г. Калваріи; 16 (28) ноября въ г. Ломжѣ—сынъ войта колаковской гмины Константинъ *Кулеша*, за возбужденіе къ мятежу; черезъ повѣшніе—11 (23) ноября. въ Седльцахъ, государственный преступникъ *Борковскій:* (Р. Инв Н. 268).

ЧАСТЬ НЕОФФИЦІАЛЬНАЯ.

Адресъ генералъ-губернатору М. Н. Муравьеву. Помѣщикъ Купянскаго уѣзда, генералъ-лейтенантъ баронъ Николай фонъ Цеймернъ, сообщаетъ намъ, пишутъ въ „Харьковскихъ Губернскихъ Вѣдомостяхъ“, копію съ письма г. виленскаго генералъ-губернатора М. Н. Муравьева, полученнаго имъ въ отвѣтъ на выраженіе признательности, заявленной его высокопревосходительству, барономъ фонъ Цеймернъ, и многими другими дворянами Купянскаго уѣзда, за патріотическія дѣйствія его во ввѣренномъ ему краѣ.

„Милостивый государь! Баронъ Николай Карловичъ, получивъ подписанное вашимъ превосходительствомъ и 15 помѣщиками Купянскаго уѣзда письмо отъ 29 минувшаго сентября, спѣшу выразить вамъ мою искреннюю признательность за лестное для меня привѣтствіе и за ваши благія пожеланія.

„Мнѣ дорого сочувствіе моихъ соотчичей; оно укрѣпляло мои силы при исполненіи возложеннаго на меня довѣріемъ ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА дѣла умиротворенія здѣшняго края, въ коемъ крамола и мятежъ, съ содѣйствіемъ доблестнаго войска нашего, окончательно подавлены.

„Сдѣлавъ распоряженіе объ употребленіи, согласно назначенію, доставленныхъ мнѣ 90 руб. сер., прошу ваше превосходительство принять увѣреніе въ совершенномъ почтеніи и преданности.

Михаилъ Муравьевъ.“

Письмо барона фонъ Цеймерна Михаилу Николаевичу Муравьеву было слѣдующаго содержанія:

„М. г. Михаилъ Николаевичъ!

Давно слѣдя за патріотическими дѣйствіями, предпринимаемыми вашимъ высокопревосходительствомъ для успокоенія той части Имперіи, которая пользуется преимуществомъ состоять подъ вашимъ управленіемъ,— мы слышали въ себѣ внутренній голосъ, который проситъ высказаться признательностью за ваши услуги общему нашему отечеству; но разрозненность наша въ степной глуши мѣшали тому до сихъ поръ. Вотъ, наконецъ, мы собрались изъ разныхъ концовъ нашего захолустья, чтобы выразить наши чувства, раздѣляемыя, мы въ томъ убѣждены, всѣми честными русскими. Подвизайтесь, доблестный гражданинъ, на славномъ поприщѣ подавленія ядовитой гидры мятежа; а мы будемъ молить Всевышняго о сохраненіи самой жизни, драгоцѣнной для общаго блага. Прилагаемое у сего посильное приношеніе наше 90 руб. сер., покорнѣйше просимъ приказать употребить по указаніи вашемъ въ пользу пострадавшихъ. Съ глубокимъ почтеніемъ и преданностію ихъ.

(*К. Н. фонъ Цеймернъ.*

Р. Инв. N. 265)

Въ Минской губерніи, Игуменскаго уѣзда, Юревичская волость, по окончаніи постройки дома подъ волостное управленіе, праздновала освященіе этого дома, 26 мин. ноября, въ храмовой праздникъ Юревичской церкви.

По этому случаю, по совершеніи литургіи, мѣстный священникъ Кирлевичъ произнесъ приличное дню нравственное поученіе о пользѣ и необходимости распространенія грамотности между сельскими обывателями, приглашая родителей присылать своихъ дѣтей въ открытую при церкви народную школу.

По окончаніи богослуженія, всѣ отправились въ деревню Хуторъ, гдѣ построенъ новый домъ для волостнаго управленія; здѣсь въ присутствіи многочисленнаго собранія народа, многихъ старшинъ и старость, прибывшихъ изъ другихъ волостей, а также мироваго посредника и вотчинника имѣнія камеръ-юнкера Шевича совершено большое водосвятіе, и потомъ освященъ домъ. Затѣмъ Березинскій благочинный произнесъ рѣчь о безпредѣльной любви къ Августѣйшему МОНАРХУ, даровавшему свободу милліонамъ людей и упрочившему ихъ благосостояніе. Рѣчь эта произвела глубокое впечатлѣніе на всѣхъ присутствующихъ, и по окончаніи оной сельскіе обыватели обратились къ духовенству съ единодушною просьбою отслужить молебенъ о здравіи и благоденствіи ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА и всего Августѣйшаго дома.

Послѣ этого камеръ-юнкеръ Шевичъ угощалъ всѣхъ присутствующихъ закускою и когда мировый посредникъ, сказавъ нѣсколько словъ, соотвѣтственныхъ случаю, къ сельскимъ обывателямъ, провозгласилъ тостъ за здравіе ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА, радостное и долго не умолкавшее ура! потрясло воздухъ. Этимъ торжество не кончилось. Сельскіе обыватели желая ознаменовать столь памятный для нихъ день, единогласно положили сдѣлать между собою складчину и на собранныя деньги пріобрѣсть для Юревичской церкви колоколъ вѣсомъ въ 15 пудовъ съ надписью „19 февраля 1861 года Юревичская волость въ знакъ благодарности жертвуетъ въ Юревичскую Георгіевскую церковь.“ Вотчинникъ имѣнія камеръ-юнкеръ Шевичъ пожелалъ тоже принять участіе въ этой складчинѣ и сверхъ того обѣщалъ прислать портретъ ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА для волостнаго правленія. Въ заключеніе составленъ былъ общественный приговоръ о всемъ происходившемъ и внесенъ въ книгу за подписью всѣхъ присутствующихъ.

Православная шляхта Рогачевскаго уѣзда, Могилевской губерніи, представила адресъ командующему войсками Виленскаго военнаго округа, прося дозволенія выставить отъ себя сотню конныхъ ратниковъ. Генералъ отъ инфантеріи Муравьевъ разрѣшилъ означенной шляхтѣ сформировать изъ себя полусотню конныхъ ратниковъ, образованіе же другой полусотни предоставилъ старообрядцамъ Могилевской губерніи. Старообрядцы съ криками „ура“ приняли такое предложеніе и въ теченіе нѣсколькихъ часовъ собрали 3,000 руб. Они радовались тому, что имъ дали возможность, хотя въ малой степени, доказать привязанность къ родинѣ и преданность къ своему ГОСУДАРЮ. Постановленіе ихъ о правилахъ для сформированія полусотни оканчивается просьбою: принести благодарность начальству за увѣренность въ ихъ вѣрноподданническихъ чувствахъ.

По увѣдомленію начальника Могилевской губерніи, въ сформированіи конной полусотни приняли участіе какъ православная, такъ и католическая шляхта Рогачевскаго уѣзда. Католическая шляхта Засожской части заявила желаніе, въ случаѣ сформированія второй полусотни, поступать въ нее охотниками. (Р. И. N. 267)

---

nia i rozpowszechnienia przez wydrukowanie w „Kołokole“ listu do NAJJAŚNIEJSZEGO CESARZA, zawierającego w sobie zuchwałą naganę ustanowionego w Rossji porządku administracyjnego, zdaniem postanowiła: zatwierdzić w sprawie niniejszéj decyzję senatu rządzącego i w skutek tego mieszczanina Piotra Martjanowa z mocy zacytowanych w téj decyzji praw, pozbawiwszy wszystkich praw stanu, wysłać do robot ciężkich na zakładach na lat pięć, a po uwolnieniu od téj pracy z upływem terminu lub z innych przyczyn osiedlić w Syberji na zawsze.

Takowe zdanie rady państwa JEGO CESARSKA MOŚĆ Najwyżéj zatwierdzić raczył i wykonać rozkazał, 4 listopada 1863 r.

(Inw. zos.)

— Okólnik p. ministra skarbu do pp. gubernjalnych zarządzających trunkowo-akcyznemi poborami i do izb skarbowych, z 28 listopada 1863 r. N. 475 o poborze patentowym od zakładów gorzelanych.

Ze znajdujących się w ministerjum skarbu wiadomości okazuje się, iż niektórzy z pp. zarządzających trunkowo-akcyznemi poborami, zważywszy, iż wedle rozpisania poboru patentowego od zakładów dla wyrabiania i sprzedaży trunków, wysokość takowego poboru od zakładów gorzelanych określa się według summy objętości kadzi fermentacyjnych, napotykają wątpliwość w kwestji: jaka ma być wysokość patentu dla tych zakładów, które przy gorzelnictwie nie używają wszystkich kadzi fermentacyjnych znajdujących się w zakładzie, zostawiając je opieczętowanemi, t. j. czy w takim razie wysokość patentu ma zależeć od objętości wszystkich znajdujących się w zakładzie kadzi fermentacyjnych, czyli też od objętości tych tylko, które są w użyciu.

Przy rozważeniu kwestji o wysokości poboru patentowego od zakładów, w których wyrabiają się akcyzowe trunki, Najwyżéj zatwierdzona w 1861 r. kommissja dla ułożenia projektu ustawy o poborze trunkowym, miała na względzie, iż pobor patentowy na wyrob trunków według saméj istoty swéj niemoże być pobierany podług ilości rzeczywiście wyrabianych trunków, gdyż w tym razie takowy utracił by swe znaczenie i stał by się w saméj rzeczy akcyzą, t. j. poborem od konsumenta trunków. Lecz ponieważ od okowity i spirytusu pobiera się już akcyza, przeto pobor patentowy powinien ciążyć nie na konsumentach, lecz na przemysłowcach. Z téj przyczyny postanowiono wysokość poboru patentowego zastosowywać do czynności zakładów, nie zważając na ilość rzeczywiście produkowanych trunków. A ponieważ czynność zakładów gorzelanych oznacza się podług objętości znajdujących się w onych kadzi fermentacyjnych, więc i wysokość poboru patentowego zgodnie z Najwyżéj zatwierdzonym 4 czerwca 1861 r. rozkładem tego poboru od tychże zakładów powinna odpowiadać summie objętości znajdujących się w zakładzie kadzi fermentacyjnych.

Na téj zasadzie i zgodnie ze zdaniem komitetu, który rozpatrywał obecnie ustawę o poborze trunkowym który też miał na względzie i kwestję obecną, ja znajduję iż przy uiszczeniu poboru patentowego od zakładów gorzelanych wysokość patentu należy oznaczyć, zgodnie z Najwyżéj zatwierdzonym 4 lipca 1861 r. rozkładem o tym poborze, według summy objętości wszystkich w ogóle znajdujących się w zakładzie kadzi fermentacyjnych, niewyłączając tych, które zostały opieczętowane przez nieużywanie takowych, ponieważ przemysłowiec ma zupełną możność albo używać cały sprzęt, albo uprzątnąwszy z zakładu nieużywane kadzie fermentacyjne, uwolnić się od opłaty za nie poboru patentowego.

Podając o tém do wiadomości pp. zarządzających trunkowo akcyznemi poborami i izbami skarbowemi, dla wskazówki i wykonania w potrzebnych razach, niezbytecznem poczytuję dodać, iż w razie zwiększenia w jakimkolwiek zakładzie gorzelanym objętości kadzi fermentacyjnych, za pomocą przerobienia lub przebudowania zakładu aż do upływu terminu wziętego podług uprzedniéj objętości patentu na gorzelnictwo, od przemysłowca, który powiększył w ten sposób siłę zakładu, należy pobierać tylko dodatkowy pobor patentowy, należny od summy objętości dodanych kadzi fermentacyjnych, nie pociągając go do powtórnéj opłaty summy, opłaconéj przy wzięciu patentu za istniejącą do tego czasu objętość kadzi fermentacyjnych, z tém, aby po okazaniu przez przemysłowca kwietacji powiatowéj kassy o zapłaceniu przez niego dodatkowego poboru patentowego, przez zarząd akcyzy czyniono o tém adnotację na wydanym patencie dla gorzelnictwa.

Podpisał minister skarbu sekretarz stanu Rejtern.

(Wiad. Giełd.)

O rozwiązaniu włościanom rządowym przeznaczać na koléj rekrucką osób od 23 lat wieku, które zostały swobodnemi od przeszłego poboru. W uzupełnientu Najwyżéj zatwierdzonych, 10 przeszłego października czasowych przepisów dla wskazówki przy obecnym poborze rekruckim w zarządzie ministerjum dóbr rządowych, CESARZ JEGO MOŚĆ, 7 listopada Najwyżéj rozkazać raczył: dozwolić włościanom rządowym przeznaczać dla ukompletowania mogącego wyniknąć po wezwaniu pierwszych dwóch rzędów niedostatku ludzi starszego wieku, począwszy od 23 lat, którzy pozostali swobodni od poprzedzającego poboru. (Pocz. Pól.)

— Rozkazem ministra oświecenia z 17 listopada zostali uwolnieni od służby z ministerjum oświecenia zaliczeni uprzednio do tegoż ministerjum radca stanu KURNATOWSKI i radca kollegjalny BARSZCZEWSKI.

—Rozkazem ministra oświecenia 23 listopada, mianowany został starszy nauczyciel wileńskiego instytutu dworzańskiego radca dworu SADOKOW—pełniącym obowiązek dyrektora wileńskiéj dyrekcji szkół ludowych.

(Pocz. Półn.)

Z wyroków polowego sądu wojennego zostali ukarani: przez rozstrzelanie 14 (26) listopada szeregowy artyleryjskiéj N 5 konnéj baterji Jakowczyk, za ucieczkę i wstąpienie do bandy powstańczéj; 11 (23 listopada—podoficer Krotiuk, szeregowi Harasimow, Korżewoj i Łatyszew, przestępca stanu Baranowski, kara została wymierzona w m. Kalwarji; $^{16}/_{28}$ listopada w m. Łomży, syn wójta Kołakowskiéj gminy Konstanty Kulesza, za podburzanie do powstania; przez powieszenie $^{11}/_{23}$ listopada, w Siedlcach, przestępca stanu Borkowski. (Ros. inw.)

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Adres do jenerał-gubernatora M. M. Murawjewa. Obywatel powiatu Kupiańskiego jenerał-porucznik baron Mikołaj von Cejmern przesyła nam (piszą w Charkowskich Wiadomościach gubernjalnych) kopję listu p. Wileńskiego jenerał-gubernatora M. M. Murawjewa, otrzymanego przez niego jako odpowiedź na oświadczenie przychylności, wyrażonéj przez jego excellencję barona von Cejmern i przez wielu innych dworzan powiatu Kupiańskiego za patrjotyczne czyny jego w powierzonym mu kraju.

„Szanowny panie baronie Mikołaju synu Karola, otrzymawszy podpisany przez waszą excellencję i 15 obywateli Kupiańskiego powiatu list pod d. 29 przeszłego września, pośpieszam wyrazić wam moją szczérą wdzięczność za chlubne dla mnie pozdrowienie i za wasze błogie życzenia.

„Drogiem mi jest współczucie moich współrodaków, ono wzmacniało moje siły przy spełnieniu włożonego na mnie przez zaufanie CESARZA JEGO MOŚCI dzieła uspokojenia tutejszego kraju, w którym bunt i powstanie przy pomocy walecznego wojska naszego ostatecznie już zgniecione.

„Uczyniwszy rozporządzenie względem użycia wedle przeznaczenia przesłanych mi 90 rub. sr. proszę waszéj excellencji przyjąć zapewnienie o zupełnem uszanowaniu i przychylności.

Michał Murawjew.“

List barona von Cejmerna do Michała syna Mikołaja Murawjewa był następny:

„M. p. Michale synu Mikołaja!

„Oddawna idąc za postępem patrjotycznych czynów waszéj excellencji dla uspokojenia téj części Cesarstwa, która używa zaszczytu zostawania pod zarządem waszym — słyszeliśmy w sobie głos wewnętrzny, który pragnie wypowiedzieć się wdzięcznością za wasze zasługi wspólnéj naszéj ojczyznie; lecz odosóbnienie nasze w stepowéj zaciszy przeszkadzały temu aż dotychczas. Lecz oto nareszcie zebraliśmy się z różnych końców naszego zakątka, by wyrazić nasze uczucia podzielane, jesteśmy tego pewni, przez wszystkich honorowych Rossjan. Posuwaj się cnotliwy obywatelu na pełném chwały polu stłumieniu jadowitéj hydry powstania, a my będziemy prosić Najwyższego o zachowanie samego życia, tak drogiego dla wspólnego dobra. Dołączoną przy tém ofiarę podług możności naszéj 90 rub. sr. najpokorniéj prosimy rozkazać użyć wedle waszego wskazania na rzecz tych, którzy ucierpieli. Z głębokim szacunkiem i przychylnością wasz

K. N. von Cejmern.

(Inw. ross.)

— W gubernji Mińskiéj, powiecie Ihumeńskim, włość Jurewicka, po skończeniu budowy domu pod zarząd gminowy, obchodziła uroczyście poświęcenie tego domu 26 upłyn. listopada, w święto kościelne Jurewickiéj cerkwi.

Z tego powodu, po odprawieniu liturgji miejscowy kapłan Kirlewicz powiedział stosowną do obchodu moralną naukę o korzyści i konieczności rozszerzenia piśmienności między obywatelami wiejskimi, wzywając rodziców, ażeby przysyłali dzieci swoje do otworzonéj przy cerkwi szkółki ludowéj.

Po skończoném nabożeństwie, wszyscy udali się do wsi Chutor, gdzie zbudowano nowy dom dla zarządu gminowego; tutaj, w obec licznego zgromadzenia ludu, wielu starszyn i starostów, przybyłych z innych gmin, a także pośrednika pojednawczego i dziedzica majątku, kamerjunkra Szewicza, odbyto uroczyste poświęcenie wody, a potém poświęcono dom. Po tém Bereziński dziekan powiedział mowę o nieograniczonéj miłości dla Najjaśniejszego MONARCHY, który nadał swobodę miljonom ludzi i ustalił ich dobry byt. Mowa ta sprawiła na wszystkich obecnych głębokie wrażenie, a po jéj skończeniu obywatele wiejscy udali się do duchowieństwa, prosząc jednogłośnie o odprawienie nabożeństwa za zdrowie i pomyślność CESARZA JEGO MOŚCI i całéj Nadostojniejszéj Rodziny.

Potém kamerjunkier Szewicz zaprosił wszystkich obecnych na zakąskę, i kiedy pośrednik pojednawczy, powiedziawszy kilka słów odpowiednich okoliczności do obywateli wiejskich, wzniósł toast za zdrowie CESARZA JEGO MOŚCI, radośne i długo nieumilkające ura! rozległo się w powietrzu. Ale na tém nie skończyła się uroczystość. Obywatele wiejscy, pragnąc uświęcić ten tak pamiętny dla nich dzień, jednogłośnie postanowili zebrać pomiędzy sobą składkę i za zebrane pieniądze nabyć dla cerkwi Jurewickiéj dzwon wagi 15 pudów, z nadpisem: 19 lutego 1861 r. Jurewicka włość na znak wdzięczności ofiaruje dla Jurewickiéj cerkwi św. Jerzego.“ Dziedzic majątku kamerjunkier Szewicz zapragnął też wziąć udział w téj składce i prócz tego obiecał przysłać dla gminowego zarządu portret CESARZA JEGO MOŚCI. Na zakończenie uchwalono wyrok gromadzki o wszystkiem co zaszło i wpisano go do księgi za podpisem wszystkich obecnych.

Prawosławna szlachta rohaczewskiego powiatu, gubernji mohylewskiéj przedstawiła adres dowodzącemu wojskami Wileńskiego wojennego okręgu, prosząc o dozwolenie wystawić od siebie secinę milicji. Jenerał piechoty Murawjew dozwolił rzeczonéj szlachcie sformować z nich pół seciny konnych milicjantów, a uformowanie drugiéj półseciny zostawił dla staroobradców gubernji Mohylewskiéj. Staroobradcy z krzykiem „ura“ przyjęli tę propozycję i w ciągu kilku godzin zebrali 3000 rub. Oni cieszyli się z tego, iż im nastręczono możność, choć w małym stopniu dać dowod przywiązania do kraju i przychylności ku swemu CESARZOWI. Postanowienie ich o przepisach sformowania pół seciny, kończy się prośbą: oświadczyć wdzięczność zwierzchnictwu za przeświadczenie o ich wiernopoddańczych uczuciach.

Podług zawiadomienia naczelnika Mohylewskiéj gubernji w utworzeniu konnéj półseciny wzięła udział tak prawosławna, jako też katolicka szlachta, rohaczewskiego powiatu, Katolicka szlachta Zasożskiéj części wyraziła życzenie, w razie utworzenia drugiéj półseciny wstępować do niéj jako ochotnicy. (Inw. ross.)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

DREZNO, sobota 12 grudnia po południu. Dziennik drezdeński oznajmuje: że cztery państwa niemieckie, którym poruczono wykonanie związkowe, wezwały rząd duński do wyprowadzenia w ciągu tygodnia wojsk swoich z księstwa holsztyńskiego.

BERLIN, sobota 12 grudnia, o godzinie 6 wieczorem. Izba poselska roztrząsała dziś przełożenie pana Łyskarskiego, który żądał uwolnienia trzech posłów polskich tymczasowo uwięzionych, z powodu zarzutu o zdradę stanu. Izba przyjęła 147 głosami przeciw 133 poprawę pana Kratz, aby to wniesienie znowu odesłać do kommissji sądowéj, na powtórne roztrząśnienie, oraz dla powzięcia dostateczniejszych wiadomości o zarzutach czynionych tym trzem posłom.

BERLIN, poniedziałek 14 grudnia wieczorem. Dwa wyzwolone odłamy izby poselskiéj, uchwaliły złożyć adres królowi, z przedstawieniem powodów oppozycji przeciw projektowi do prawa, tyczącego się pożyczki, i wyprowadzeniem w sposób stanowczy swych życzeń co do polityki, jakiéj pragnęliby, aby rząd trzymał się w zatardze o księstwa.

FRANKFURT, poniedziałek 14 grudnia wieczorem. Na dzisiejszém posiedzeniu sejm związkowy postanowił summę 17 miljonów potrzebną na wykonanie przymusowe w księstwach, rozłożyć na rozmaite kraje niemieckie, stosownie do ostatniego popisu ich ludności. Spółcześnie zagłosowano instrukcje dla kommissarzów cywilnych, przydanych do wyprawy.

Rząd hanowerski mianował radcę tajnego Nielssen komisarzem cywilnym przy swojem wojsku.

PARYŻ, poniedziałek 14 grudnia wieczorem. Senat zamknął dziś ogólne rozprawy nad projektem adresu; jutro otworzy rozbiór szczegółowy artykułów. Na wyborach w 9 okręgu Sekwany (w Paryżu,) pan Eugenjusz Pelletan, otrzymał 15,289, a pan Picard (d'Ivry) 9,503 głosów: pan Pelletan zatém został deputowanym.

BERLIN, wtorek 15 grudnia po południu. Rozdano izbie poselskiej projekt adresu ułożony przez kommisję pożyczkową.

Opierając się na postanowieniu izby z dnia 2 grudnia, projekt przypomina, że wojsko pruskie wdało cześć swego oręża w księstwach. Dodaje, że reakcja wywołana przez zjazd ołomuniecki (1850), w położeniu wewnętrznem Prus i w potędze Niemiec, tylko przez wyzwolenie księstw zatartą być może.

Projekt mówi daléj: „Według systematu, którego trzymają się ministrowie, musimy lękać się, aby żądane przez nich zasoby pieniężne nie zostały inaczéj obrócone niż na sprawę księstw i Niemiec, oraz na korzyść korony i kraju. Prawo księstw, zbiega się z prawem spadkobiercém książęcia na Augustenburgu, prosimy więc wasz majestat, odstąpić od traktatu londyńskiego, uznać książęcia następcę na Augustenburgu panującym w Szlezwigu i Holsztynie, tudzież tak działać, aby Związek udzielił mu skuteczniejszą pomoc w objęciu i oswobodzeniu dziedzicznych jego krajów.“

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— HANDEL ODESSKI. — Donoszą nam z Odessy pod dniem 22 listopada: Ostatniemi czasy mieliśmy raz po raz aż kilka pomyślnych wiadomości telegraficznych z za granicy o ożywieniu rynku zbożowego w Europie zachodniéj i korzystnéj sprzedaży naszego ziarna w Marsylji i Londynie. Te wiadomości tak dobrze podziałały na nasze interesa handlowe, że w ciągu upłynionego tygodnia sprzedano bardzo znakomitą ilość zboża, a mianowicie około 83,000 czetwerti. Lepsze gatunki zboża, których cena w poprzedzającym tygodniu podskoczyła, utrzymały się na téj wysokości i mają się jeszcze ku podrożeniu. Zarazem też i niższe gatunki pszenicy podrożały o 25 kop., a kukuruza od 5 do 10 kop. na czetwert. Pszenicy oziméj w ciągu tygodnia sprzedano 35,000 czetw. po 6 rub. 25 k., po 7 rub. i po 7 r. 20 kop.; sandomierki 1,300 cz. po 7 r. 30 do 50 kop.; girki 17,500 cz. po 5 r. 25 do 90 kop., po 6 r. 25 do 50 k. i po 7 rub. 25 kop.; arnautki 4,000 cz. po 6 r. i po 7 r. 20 kop.; kukuruzy 22,000 cz. po 4 r. 27½ do 55 kop. wedle gatunku dobroci ziarna; jęczmienia 800 cz. po 3 r. 5 kop.; nasienia rzepaku 2,400 cz. po 4 rub. 90 k. do 5 r. 17½ k. Wełny sprzedano w ogóle 415 wańtuchów: cienką mytą płacono za pud po 22 rub. 30 kop.; prostą mytą po 8 r. 25 k.; krymską powtórnéj strzyży białą po 8 rub., a siwą po 5 r. 75 kop. Łoju kupiono 430 beczek po 3 rub. 73 do 80 kop. za pud.

— HANDEL RYZKI.—Donoszą nam z Rygi pod dniem 1 grudnia: Rynek nasz temi czasy tém się mianowicie odznaczył, że poczęto tutaj zawierać nieco umów o przyszłą dostawę włókna; zresztą nic szczególnego bardzo w obrótach handlowych niezaszło. Włókna konopnego czystego zakontraktowano 500 berkowców po 119 rub. ass. na gotowiznę i 500 berk. po 125 rub. na zadatek 10%; różnica ceny w stosunku do gatunków wynosi 3 rub.; włókno cienkie płaci się 5 rub. drożéj. W piérwszych dniach upłynionego tygodnia jeden ze spekulantów sprzedał 1,000 berk. po 118 rub. za gotówkę i po 123 na zadatek 10%; nabywców po téj cenie jest sporo, ale kupić bez podwyżki już trudno. Za len, którego w upłynionym miesiącu przywieziono do Rygi około 42,000 berk., płacono po 46, 44 i 36 rub.; zamówień na marzec jest niewiele, gdyż sprzedających spotykamy rzadko, a kupujący niechcą dać więcéj nad 45, 43 i 35 rub. Mający nadejść oléj konopny nabywców niema; to samo rzec można o siemieniu, z wyjątkiem wszakże przydatnego na zasiew, które płacono po 8½ rub. Jęczmień kurlandzki 104—105 f. na dostawę wiosenną płacono po 74 rub. Owsa 76 f. jeden z kantorów zakupił 100 łasztów z brzegu po 56 rub.; za przyszły 75 f. dają po 56 rub. z zaliczką teraz 25%, ale sprzedających niema. Żyto 116—117 f. sprzedaje się małemi partjami po 8 rub.; zamówień żyta na przyszłość z zagranicy nie otrzymujemy, więc i sami niezapuszczamy się w kontraktacje.

— Z KIJOWA w ostatnich dniach zeszł. mies. donoszą, iż tam na potęgę rozpoczęła się zima. Mrozy dochodzą do 15 stopni Réaumura, a śnieg pokrył ziemię i droga sanna się rozpoczęła. W nocy z dnia 24 na 25 listopada Dniepr stanął w Kijowie i kommunikacja parowa pomiędzy tém miastem a Krzemieńczugiem przezwaną została.

— TOWARZYSTWO ZACHĘTY SZTUK PIĘKNYCH.—Komitet Towarzystwa zawiadamia członków rzeczywistych i korrespondentów swoich, że ponieważ losowanie dzieł sztuki dopiéro w końcu bieżącego miesiąca grudnia nastąpi, zatem termin opłaty składki do dnia 27 tegoż miesiąca przedłużonym został. Członkowie więc Towarzystwa, którzy dotąd składki nie opłacili, oraz korespondenci, zechcą się do powyższego terminu zastosować, gdyżby inaczéj do uczęstnictwa w wygranych należeć niemogli.

(UDZIELONO).

✝ W dniu 25 listopada v. s. roku bieżącego, po ciężkiéj i długiéj słabości, w 72 roku życia zszedł z tego świata ONUFRY PIETRASZKIEWICZ, Magister filozofji b. uniwersytetu Warszawskiego, zostawując po sobie żal powszechny w sercach krewnych, nie wielu już kollegów i licznych znajomych.

Nim zdolniejsze pióro opisze jego życie, tak jak na to zasługuje pamięć zmarłego, nie możemy nie wspomnieć o jego pożyciu domowem, w którém dla wszystkich był wzorem cierpliwości anielskiéj, pobłażania dla bliźnich, prawdziwéj rezygnacji chrześcjańskiéj i współczucia dla cierpiącéj ludzkości.

Pokój jego zacnéj i poczciwéj duszy!

✝ D. 22 istopada zakończył życie w Królewcu KONSTANTY GIECZEWICZ, członek honorowy Kommissji archeologicznéj Wileńskiéj, znany i powszechnie szanowany obywatel powiatu Wilejskiego. Zwłoki jego przewiezione zostały do Wilna, a dziś d. 7 grudnia o godz. 10-éj rano odbędzie się w kościele ś. Jana żałobne za spokój duszy jego nabożeństwo, na które stroskana żona zaprasza krewnych, przyjaciół i znajomych.

PRZEGLĄD ROLNICZY.

O ważnym nawozie otrzymywanym jako produkt uboczny w fabrykach gazu służącego do oświetlania.— Prawidła racjonalnego chowu świń, szczególniéj angielskich.

Kiedy z wiosną przyszłego roku i u nas w Wilnie rozpocznie swe działanie fabryka gazu służącego do oświetlenia miasta, i to na wielką skalę, nie od rzeczy będzie zwrócić uwagę ziemian naszych na surrogat nawozowy, jako produkt uboczny przy dobywaniu gazu węgla kamiennego otrzymywany, a zatém tani, a tym jest węglan i siarkan wapna.

Przy dobywaniu powyższego gazu z węgla kamiennego, zawierającego w sobie w pewnéj ilości siarkę, przez wypalanie węgla otrzymują się jako produkta uboczne: kwas węglowy i siarczano-wodorodny gaz, które strącają się za pomocą wapna wypalonego, stąd w dystylacyjnych aparatach tworzy się węglan i siarkan wapna. Produkt ten, dla swego nieznośnego odoru zgniłych jaj i bezużyteczności, był dotąd tylko ciężarem dla fabryk, który prędko i starannie uprzątywać musiano. Dziś, gdy produkta te rolnictwo używać zaczęło jako dzielny surogat nawozowy, fabryki gazu niemogą wystarczyć zapotrzebowaniu.

Wiadomo, że gips i wapno dzielnie skutkują użyte jako nawóz na łąki i koniczyny. Wapno otrzymane z fabryk gazowych wybornie tu gips zastąpić może.

Doświadczenia przekonały, że wapno takie najlepiéj używać na łąki, posypując niém na jesień, przez co wapno to traci nadmiar siarki za pośrednictwem powietrza. Przy użyciu tego nawozu, zbiór siana zwykle o ⅓ się powiększa i skutek w ciągu lat trzech widoczny, tak co do ilości jako i jakości siana. Działanie tego nawozu najsilniejsze się okazuje na łąkach wilgotnych, kwaśnych.

Posypany na łąki siarczyk wapna przez działanie powietrza atmosferycznego zamienia się w gips (siarkan wapna), a ponieważ w tém wapnie leżącém jeszcze na kupie okazują się widoczne ślady amonjaku, tym sposobem znaczna część jego tworzy wapniak saletry, także działający silnie w gruncie, jako środek ułatwiający rozpuszczanie się cząstek mineralnych gruntu.

Oprócz użycia na łąki, nawóz ten wybornie skutkuje użyty pod rzepak i kapustę, i zawsze najlepiéj używać tego nawozu w jesieni.

Wapno otrzymywane z fabryk gazowych, gdzie się ten gaz otrzymuje nie z węgla kamiennego, ale z drzewa, lubo może być użyte za nawóz, przecież działanie jego na łąkach i na gruncie okaże się daleko słabsze.

Od lat kilku ziemianie tutejsi zwrócili uwagę na poprawę hodowli świń, a stąd zaczęli sprowadzać do poprawy krajowéj, rassę świń angielskich. Wybór rassy angielskiéj (jak niemniéj i owiec Southdownów do poprawy naszych prostych owiec) był ze wszech miar właściwy, rassy bowiem świń angielskich w liczbie swych innych przymiotów, posiadają w najwyższym stopniu łatwość ukarmiania się, są nadzwyczaj żarłoczne i w karmie niewybredne, nader prędko bo w ciągu jednego roku dochodzą normalnego swego wzrostu i wykształcenia, na co nasze krajowe świnie lat 3-ch potrzebują, nakoniec posiadają płodność i zdolność łatwego zaaklimatyzowania się, — co wszystko wpływało na coraz większe rozpowszechnienie się u nas tej rassy.

Dziś, kiedy chów świń, już ze względu utrzymania gospodarstwa parobczanego, jest rzeczą nader ważną, bo dostarcza produktu koniecznego miejscowéj potrzeby; kiedy nawet w wielu razach może być przedmiotem korzystnéj dla gospodarza spekulacji, niechże się więc odbywa prawidłowie według zasad, jakie najznakomitsi hodowcy tych rass w Anglji podają.

1) Należy starannie unikać długiego rozmnożenia własnego stada, jednéj i téj saméj rassy saméj w sobie, albowiem po upływie kilku generacij przypłodek będzie chorowity, wątły, karłowaty a nawet niepłodny; stąd też należy często krew odświeżać przez zakupywanie knurów ze stad obcych.

2) Maciora płodowa powinna być zawsze nieco większa od knura, z którym się ma łączyć; tego prawidła ściśle przestrzegają wszyscy angielscy hodowcy, w przeciwnym bowiem razie przypłodek bywa źle wykształcony i formy niewłaściwe.

3) Jak u wszystkich zwierząt, tak i u świń pierwsze odchowanie ogromny wpływ wywiera i na dalszy przypłodek téj saméj maciory, w ciągu następnych lat otrzymywany. Dla tego też, jeśli chcemy zyskać najdzielniéj poprawioną rassę, to winniśmy angielskich knurów dopuszczać naprzód do matek, które pierwszy raz do odchowania przeznaczono.

4) Knury niemogą być użyte do odchowywania, póki nie skończą jednego roku, wtenczas tylko bowiem można liczyć na dobry, silny przypłodek.

5) Maciory rass wielkich (rozumie się dobrze od początku utrzymywane) mogą być odchowywane po skończeniu 8 do 10 miesięcy. Rass zaś małych nigdy przed rokiem niepowinny być dopuszczane.

6) Maciory powinny się odchowywać dwa razy na rok, tak, żeby pierwszy raz prosiły się na początku wiosny, drugi pod koniec lata lub w początkach jesieni, zimowe bowiem prosięta często giną lub bywają prawie zawsze nędzne. Można wprawdzie macjory niejako zmusić do tego, że one w przeciągu dwóch lat pięć razy się wyproszą, lecz środek ten zawsze zbytecznie wyniszcza maciory i zły wpływ wywiera na otrzymywany przypłodek. Po upływie 4 do 5 lat wieku maciory płodowe należy ze stada brakować i przeznaczać na rzeź a zastępować młodszemi. Starsze bowiem maciory trudno się ukarmiają i coraz mniej stają się płodne.

7) Dobra płodowa maciora winna przyprowadzić każdorazowie niemniéj 8-rga prosiąt, w przeciwnym razie należy ją ze stada zbrakować i przeznaczyć na ukarm.

8) Na płodowe sztuki najlepiéj przeznaczać prosięta wiosennego pomiotu, byle tylko nie od pierwiastek, tych bowiem na płód zostawiać nie należy.

9) Dobrze utrzymany knur może być zdolny do odchowywania nawet do 8 i 9 lat wieku, lecz go w tym celu tak długo trzymać nienależy, ponieważ robi się dzikim, niebezpiecznym, a nawet wykastrowany już po 3-ch leciech wieku i potém ukarmiony, daje twarde i niesmaczne mięso.

10) Prawidła utrzymania zamykają się w tych warunkach: właściwy i obfity karm, suche i wygodne pomieszczenie i codzienny ruch na świeżém powietrzu, rozumie się, że ten ostatni warunek ściąga się do sztuk przeznaczonych na hodowlę, nie zaś do karmników.

T. S.

KORESPONDENCJA
KURJERA WILEŃSKIEGO.

Paryż, 7-go grudnia.

(Dokończenie. Ob. N. 139).

W Paryżu urządzają Kariljon na wzór Genueńskiego. Jak ten średniowieczny sprzęt będzie wyglądał wśród téj eleganckiéj stolicy? nie możemy sobie wyobrazić. Na kościele Saint-Germain l'Auxerrois, z którego wyszło hasło rzezi świętego Bartłomieja, kariljon wkrótce zadzwoni miastu przyjemniejszym akordem. Paryżanie niecierpliwie oczekują téj harmonji, którą niegdyś gorące tchnienie wiary budziło, a dziś najęty organista poruszy.

W wiekach średnich dzwony stanowiły najważniejszy przemysł giserni, lano ich tysiące rozmaitego rozmiaru i wagi, wszelkiego kształtu i głosu, począwszy od potężnéj nuty wielkiego dzwonu katedralnego, zwanego w Krakowie Zygmuntem, aż do brzęczącego lub skrzydlatego głosiku srebrnych dzwonków wieżyczkowych.

Wówczas istniała cała klawjatura z bronzu: dzwony były orkiestrą katolicyzmu. Umysły siliły się na znalezienie nowego dzwonowego dźwięku, jak dziś silą się nad wynalezieniem nowego zastosowania pary. Widziano dzwony mające dwieście tysięcy funtów: lano je ze złota i srebra do nut perłowych; zrobiono je z drzewa na potrzebne obchody wielkiego tygodnia; były nawet dzwony porcelanowe. Taki to, porcelanowy, zadzwonił w Saint-Germain l'Auxerrois na rzeź protestantom.

Ażeby te wszystkie dzwony poruszyć, potrzeba było armji dzwonników: ułożono ją hierarchicznie. Były to ważne urzędy, przedstawiające tyle różnic, ile dźwięków było w dzwonieniu. Kariljoner musiał zdawać egzamin na publicznym popisie.

Podczas, kiedy śpiew zapełniał kościół, rozwahane pomiędzy ziemią a niebem dzwony, rzucały w powietrze tuman zmąconych dźwięków, na którym, jako biała girlanda odbijały srebrne akordy kariljonu.

Przyszła burza i zwiała tę olbrzymią muzykę. Dzwony przelano na działa. Nie dzwonić, ale zwyciężać trzeba było. Od tego czasu wieże i wieżyczki paryskie nie odzyskały głosu — i pewno go już nie odzyskają w Paryżu, mimo trzydziestu ośmiu dzwonów nowego kariljonu. Innego dla takiéj muzyki potrzeba powietrza i innych słuchaczy. Huk powozów zagłuszy tu śpiew wieży. Pierwszego dnia przechodzień stanie i będzie słuchał dźwięków powietrznych, jakby w muzeum oglądał jakiś stary kredens herbowny: posłucha i przejdzie obojętnie. Kariljon nie ożywi tu dzwonowéj muzyki podobnie jak szabla przez spółczesnego artystę zrobiona, nie przywróci średniowiecznych broni, podobnie jak rzymski tryrem zbudowany na Sekwanie, nie wskrzesi starożytnéj marynarki. Kariljon ten jest po prostu jedną z tysiąca fantazij paryskiéj elektrycznéj oświaty: jestto zbudzony akord minionego świata, który przebrzmi bez echa.

Świat średniowieczny, a raczéj cały kunszt jego, odnajdujemy w pięknym opisie domu Wiktora Hugo na Jersey. Książka wyszła pod tytułem „Chez Victor Hugo — par un Passant.“ Ozdobiona dwunastu aquafortami daje zupełne wyobrażenie o tém ume-

Bob-Rock.

przez

KAROLA SEELSFIELDA.

(Dalszy ciąg, ob. N. 139)

— W czasie monologu tego zadrżałem. Piastunka moja opowiadała mi często, kiedym był dzieckiem, następną bajkę. Pewien zbójca popełnił dwanaście okropnych zbrodni w rozmaitych hrabstwach Irlandji i był dwanaście razy karany: ścinano mu głowę, wieszano go, ćwiertowano i t. d. lecz za każdym razem o północy, czarownik, pod postacią kota, przywracał mu życie, zbierając i spajając rozcięte członki. Kiedy go już nareszcie po raz trzynasty skazano na śmierć, postanowiono odciąć mu głowę mieczem, który poświęcił święty Patrycy, a nad którym ma się rozumieć czarownik nie miał żadnéj władzy i dla tego mógł poskładać tylko te członki, do których się święty miecz nie dotknął. Członki te — mówiła piastunka — i dziś jeszcze codzień o północy ukazują się w téj części Irlandji, gdzie je rozrzucono.

Rzecz dziwna, kiedy starzec wymawiał ostatnie słowa, opowiadanie to przyszło mi na myśl i w téj chwili postać strasznego zabójcy stanęła przedemną w całéj swéj okropności i przyjęła zupełnie rysy Boba! Człowiek — to zagadka! Dotąd nie umiem opisać, co się ze mną wówczas działo. Czułem, że jestem rozdrażniony. Wytężona wyobraźnia do tego stopnia wstrząsła całem mojém jestestwem, że pot zimny wystąpił na ciało moje. Straciłem przytomność i upadłem na brzegu łąki.

Fanningowi, który podbiegł na mój ratunek, z trudnością udało się przywrócić mi przytomność. Wraz z nim przyszedł człowiek przysłany od sierżanta, któregośmy zostawili w missji Espado; posłańcowi temu polecono było dowiedzieć się o nas i donieść nam razem o zbliżeniu się jenerała Austina z niewielką armją naszą. Dowiedzieliśmy się, że i posłaniec widział dzikiego mieszkańca łąk. Śledząc z dzwonicy obróty nieprzyjacielskie, postrzegł od strony missji, jeźdźca, który przejechał jak szalony o dwieście kroków koło pikiety; rzucał rękami i nogami na wszystkie strony i wywijał gwintówką i nożem. Po upływie godziny jeździec ukazał się znowu, jechał powoli na północ i zaledwie mógł utrzymać się na siodle. Posłaniec dodał, iż jak sądzi, człowiek ten jechał z missji „Concepcion“ i że nazad tam wracał.

W téj chwili kazałem podać dragońskiego konia, któregośmy jako zdobycz na nieprzyjacielu zabrali, i udałem się do missji „Concepcion“. Od tamecznych starych Meksykanów dowiedziałem się, że kacerz amerykański i angielski trudnił się parę lat myśliwstwem przy missji i przez cały ten czas nie mówił z nikim ani słowa, nawet z ojcami świętemi, którzy przyjeżdżali tam z miasta, jedynie dla tego, ażeby go naprowadzić na drogę prawdy i przyjąć na łono kościoła. Że kacerz ten, po dość długiéj chorobie, przed trzema godzinami, nagle wstał z łóżka, osiodłał mustanga swego, zawiesił sztuciec przez plecy i pojechał w stronę, gdzie obozował nasz mały oddział, lecz, że go niema jeszcze z powrótem.

Sądząc z tego com słyszał, nie było wątpliwości, że Bob i kacerz amerykański był jedną i tą samą osobą.

Lecz jakże się tu dostał? Jakim sposobem umknął od stryczka. Wszak na ucięcie stryczka trzeba było przynajmniéj dwanaście lub piętnaście minut czasu. Kiedyż to alkald zrobił? A więc on go uratował? Być może, że go sam posłał do missji? Lecz dziwna, alkald kazał powiesić Johna za to, że ten uciekł do padre José! Czy nie został czasem Bob katolikiem? Lecz w takim razie, jakże mógł walczyć przeciwko swoim współwyznawcom? Jeżeli zaś nie jest katolikiem, jak mogli trzymać go tak długo w missji!

Przypuszczenia te i domysły do tego stopnia poplątały myśli moje, rozdrażniły mózg mój, żem lękał się utracić przytomność. Dostałem zawrótu głowy i śpiesznie wróciłem do swoich.

Towarzystwo Fanninga, jego rozumowania, widok wesołych twarzy, śmiechy, śpiewy tryumfującego oddziału naszego, wszystko to nadało inny kierunek myślom moim. Wszystkie okropne obrazy rozwiały się. Postać Boba przedstawiała się wyraźnie w wyobraźni mojéj, lecz teraz był podobnym do człowieka. Chaos dzikich bezładnych myśli, strasznych widziadeł znikł. Z przyjemnością patrzałem na towarzyszów moich, po chwili jednak tryumfu miejsce wesołości zajął żal, uczucie ludzkości, nawet smutku... Patrzyli na zabitych Meksykanów z żałością; gdyby mogli ich wskrzesić, jestem pewnym, że wrócili by im życie i uścisnęli jak braci.......

Widzicie więc, że nasi z Texasu wcale nie są okrutni— rzekł półkownik uśmiechając się. Głównodowodzący nasz, znakomity Stefan F. Austine, który siedział czas jakiś w więzieniu w Meksyku, uścisnął rękę wszystkich żołnierzy i pił z nimi ich zdrowie.

W chwili, kiedyśmy donosili Austinowi o wypadkach dnia dzisiejszego, przyjechał do nas padre meksykański z białą chorągwią i kilku wozami, i prosił o pozwolenie zabrania zabitych, na cośmy się chętnie zgodzili. Wiadomość, którą nam chytry padre udzielił, zmusiła nas cofnąć się ku głównemu miastu San-Antonio-de-Bexar. Nadzieje nasze spełzły na niczém. Bramy miasta zamknięto przed nami, lecz udało się nam wkrótce zająć dogodne pozycje i otoczyć miasto ze wszystkich stron.

XVI.

Nazajutrz nadzieje nasze znacznie osłabły.

Rada wojenna złożona ze starców, do któréj też należał i jenerał Austine, postanowiła, że pomimo przeważającéj nieprzyjacielskiéj siły, będziemy zdobywać Bexar.

Towarzysze nasi z Texasu zgodzili się na to chętnie i z całéj duszy starali się dojść do upragnionego celu. Wówczas to najważniéjsze usługi wyświadczyli nam awanturnicy. Czujność ich była niezmordowaną. Dla tego też po upływie dwóch miesięcy, miasto otworzyło swe bramy, a we cztery tygodnie potém, cytadela była naszą. Wkrótce udało się nam zdobyć Goliado, najważniejszą warownię w Texasie, i cały kraj był w ręku naszém. Zdawało się, że wojna już skończona.

Lecz nie tak było w istocie. Meksykanie, którym się udało wypędzić Hiszpanów, ani na chwilę nie przypuszczali, że przy nas zostanie zwycięztwo. Prezydent Santa-Anna, główno dowodzący armją rzeczypospolitéj, zebrał dwadzieścia tysięcy żołnierzy i postanowił odebrać nam palmę zwycięztwa.

I w rzeczy samej udało mu się to wkrótce. Goliado i Bexar wróciły do nich. Nic dziwnego; zdołaliśmy zebrać zaledwie 2,000 ludzi. Dwie trzecie ich części, broniąc warowni, legły na wałach. Położenie nasze mogło zasmucić najenergiczniejsze dusze.

Po tych bolesnych stratach, rozłożyliśmy się obozem niedaleko Harrisburga; było to w nocy dwudziestego kwietnia. Zajęliśmy równinę otaczającą prześliczną oazę ze wspaniałych sykomor. Groźnie, złowrogo zawisły czarne obłoki nad wierzchołkami drzew, których szelest i skrzyp odpowiadał naszemu smutnemu usposobieniu. Siedzieliśmy pod namiotem, wraz z jenerałem i alkaldem, którzy byli niespokojni, trwożni i w stanie nienaturalnym. Kilka razy wstawali, wchodzili na oazę i wracali znowu: zdawało się, że czegoś oczekują niecierpliwie. Głęboka cisza panowała w małym naszym obozie.

(Dalszy ciąg nastąpi).

blowaniu, któremu poeta trzy lata życia swojego poświęcił. Najrzadsze sprzęty z wieków średnich i odrodzenia, odszukane w rozmaitych częściach globu, zdobią komnaty. Każdy pokój jest natchnionym poematem: nie ma jednego mebla, jednego obrazu, makaty lub posągu, któryby nie był wspomnieniem ciągnącém za sobą długą historję związaną z dziejami sztuki, lub dziejami ludzkości. Ozdobna ta księga, która już zyskała uznanie i podziękę poety, będzie na ten nowy rok najmodniejszą w Paryżu kolędą.

Do rzędu książek odpowiadających potrzebom nowego wychowania przyjętego w szkołach francuzkich, policzyć należy wydany przez pana Bouillet jeneralnego inspektora uniwersytetu „Słownik powszechny Historji i Geografji“ (Dictionnaire Universel d'Histoire et de Géographie) oraz „Słownik powszechny nauk, literatury i sztuki“ (Dictionnaire universel des sciences, des lettres et des arts). Obadwa te dzieła upoważnił minister oświecenia.

Pierwsze, dając wiadomość o sławnych ludziach zmarłych i o wypadkach politycznych zaszłych aż do dziś dnia, odpowiada na pytania, które w nowym programie odnoszą się do historji spółczesnéj. Drugie, mówiąc w ogóle o wszystkich przedmiotach objętych wychowaniem naukowem i literackiem, wtajemnicza w to podwójne wykształcenie uczniów z wydziału nauk i wydziału rzemiosłowego. Razem, oba te dzieła bardzo starannie ułożone, są tak dla studenta, jak dla każdego pragnącego się kształcić człowieka, jasną, zupełną, a treściwą encyklopedją.

— Członek instytutu Franck wydał znakomitą książkę pod tytułem: „Reformatorowie i Publicyści Europejscy.“ Autor wyłuszcza wszystkie sławne doktryny, oraz kreśli obraz walk, jakie w wiekach średnich staczali z mocniejszymi, wszyscy sławni obrońcy sprawiedliwości. Zapasy Danta, Tomasza z Akwinu, Wilhelma Ockam, Savonaroli, i innych tym podobnych wielkich mężów, opisane z nauką i niezwykłą wysokością poglądu.

— W podobnym rodzaju, choć w daleko niższym tonie, jest książka Guldenstubb'a pod tytułem „Morale Universelle.“ Autor zgromadził w jednym tomie przepisy moralności, głoszone rozmaitemi czasy przez mędrców wszelkich narodów. Nie jestto utwór oryginalny, ale dobrze ułożona kompilacja mnogich uwag i zasad myślicieli o obowiązkach człowieka. Autor chciał wykazać jednomyślność genjuszów w przedmiocie moralności praktycznéj. Ta jednomyślność jest w istocie wyrokiem potępienia wydanym na fałsz, stosunkom ludzkim prezydujący. Z takim dokumentem w ręku, ludzkość stałaby się niechybnie cnotliwą, gdyby grzeszyła przez nieświadomość złego, gdyby do jéj nawrócenia wymówne kazanie wystarczyło. Ale, niestety! mało takich, którzyby uwierzyli na słowo chociażby wszystkim moralistom tego świata, nie będąc poprzednio usposobionymi do zrozumienia ich prawdy. Jeżeli kiedy, to w tym razie warto powtórzyć krzyk wypadły z konających ust Goëthego: „Licht! mehr Licht!“

Akademicki filozof Cousin, wydał tom pod napisem: „Histoire générale de la Philosophie.“ Jestto u siebie samego zaciągnięta pożyczka: zbiór lekcij odnoszących się do tego przedmiotu, a rozsianych po rozmaitych dziełach Cousin'a. Z rozpierzchłych ułamków zrobił on całość nieposledniéj wartości.

Nie tu miejsce na wyłuszczanie i dyskutowanie doktryn filozoficznych, o których Cousin mówi: chcemy tylko wskazać czytelnikom tę księgę zawierającą rozumy tylu wieków, zwrócić uwagę na walkę ducha z okalającą go nocą. Filozofija wschodnia, filozofija indyjska, niezliczone teorje Greków, idealistów, materjalistów i sceptyków; scholastyka subtelna, badania odrodzenia, od Kartezjusza aż do naszych czasów dokonane prace myślicieli — wszystkie kłótnie, dążenia, poszukiwania badaczy — wszystko to występuje i przesuwa się przed oczyma czytelnika, wyłuszczone z jasnością znakomitą.

Alfred Maury, cierpliwy erudyt, wydał badania dawnych religij, pod tytułem: „Croyances et légendes de l'antiquité.“ Autor zastanawia się kolejno, nad głównemi dogmatami religji Indjan, Persów, Greków i Gallów. Daléj roztrząsa podania pierwotnych historyków i legendy chrześcijańskie. Ponieważ pisze pięknym stylem, pokrywa kwiatami nawet jałowy przedmiot; z poetycznego pan Maury cuda robi. Dla tego cała książka, a mianowicie dział poświęcony legendom czyta się nader przyjemnie.

— Wyszła niepodpisana satyra przeciw sławnemu Spirytyście panu Alan Kardec, pod tytułem „Les superstitions du paganisme rénouvelées, ou le spiritisme dévoilé, par un Esprit de ce monde.“

Jestto śledztwo ściągnięte z nadzwyczajności sławnego medium, przez niedowiarka, który rozumuje i szydzi. Nie trudno było przyprzeć pana Kardec do muru. Tylko duchy jego mogą stanąć w obronie swego medium. Szyderczy krytyk dopóty będzie usprawiedliwiony, dopóki które z widm sławnych nie podyktuje panu Kardec jakiego arcydzieła. Skoro Poussin za pomocą obcéj ręki, narysuje pejzaż choćby z daleka jego „Potop“ przypominający; skoro Corneille napisze, choć jeden wiersz stylem Polyeucta, a Mozart jedną linję muzyki, którąby można porównać do Voi, che sapete z wesela Figara, będziemy najzupełniéj przekonani. Dopóki to nie nastąpi, pozwalamy sobie niewierzyć w obcowanie pana Kardec z duchami, i jego krytyka nie krytykować.

Socjalista Proudhon wydał rozprawę pod tytułem „Czy traktaty 1815 istnieją?“ Twierdzi, że istnieją. Broszura narobiła wiele wrzawy i rozrywaną jest po księgarniach przez zaciekawioną publiczność.

g

— Pan Moléri wydał w formie powieści studjum obyczajów spółczesnych pod napisem „La Traite des Blanches.“ Jest to utwor nie pospolitéj wartości. Nauka moralna występuje sama z opowiadania: autor nie męczy czytelnika perorami miłemi kaznodziejom napuszystym. Komedja i dramat stapiają się w tym tomie roztrząsającym najważniejsze zadanie dzisiejsze: stanowisko kobiéty w społeczności tegoczesnéj. „Handel Białemi“ należy do nader rzadkich teraz powieści szczerych: jako taką, szczerze ją czytelnikom polecamy.

— Teofila Gautier romans dwu tomowy „Kapitan Fracass“ do pereł literatury francuzkiéj należy. Unoszono się tu, i słusznie, nad doskonałą pięknością tego utworu. Jest to szkic obyczajowy z czasów Ludwika XII, skreślony z malowniczością i erudycją wielką. Odbudowanie ówczesnego Paryża, może iść w parze z opisami „Notre-dame de Paris“, to dość powiedzieć. Typy rozmaite z owéj epoki jakby z natury malowane, szczegóły artystyczne dotyczące ubiorów, zbroic, komnat i sprzętów, opisane z plastyką tak wyborną, iż czytelnik patrząc w książkę, odbywa wędrówkę po francuzkich muzeach.

Jest to utwór narodowy, głównie mogący zająć Francuza; ale każdy cudzoziemiec artysta, byle umiał dobrze francuzką mowę, lubować się będzie opisami Gautiego przypominającemi malatury najwikęszych mistrzów.

Intryga powieści żadna. W primadonnie koczującéj trupy komedjantów, Izabelli, zakochuje się młody panicz szlachetnego rodu, i w końcu, po długich perypetjach, z nią się żeni. Węzeł więc nie większą tam gra rolę jak w komedji Molièra. Wszystko znaczy robota. Jak to wybornie oszlifowany, jak cudnie oprawiony djament, to tylko smakosz literat ocenić potrafi. Powszedniemu czytelnikowi, któremu o to tylko chodzi, żeby się jak najprędzéj dowiedział czy Numa poszła za Pompiljusza, powieść Gautiego wcale się nie podoba.

A propos francuzkich starożytności, wspomnieć należy o rozpoczętéj przed dwóma laty restauracji zamku Henryka IV w Saint-Germain, w którym ma być założone, Gallo-Rzymskie muzeum.

Architekci zwalają obecnie wszystkie przystawki i ozdoby wprowadzone do tego gmachu przez późniejszych monarchów. Po ukończeniu, będzie tak wyglądał jak w drugiéj połowie XIII wieku.

Muzeum Gallo-Rzymskie tworzy się pomału, wśród rusztowań i gruzów. Przeznaczone doń przedmioty zwożą i składają w jednéj sali, która cała będzie wyłożona starożytnemi mozaikami. Zbiór broni i sprzętów domowych z kamienia i bronzu, nada temu muzeum wartość historyczną.

Obok powyższych przedmiotów znalezionych we Francji, wystawiony zostanie zbiór podobnych rzeczy, dany cesarzowi przez króla Duńskiego: porównanie obu zbiorów będzie ciekawe pod względem etnologicznym.

Obok tych dwóch, stanie kollekcja pana Boucher de Perthe, znanego archeologa. Daléj, pójdą przedmioty znalezione w Gallji; daléj kamienie, klejnoty, pieniądze i medale tworzące liczny zbiór numizmatyki Gallo-Rzymskiéj, kryształowe wazy, statuy z kamienia i bronzu, obicia komnat i sprzęty domowe. Wszystko to ułożone jak należy, dozwoli poznać dokładnie obyczaje pierwotnych mieszkańców téj ziemi.

Układ całego muzeum rozpocznie się ledwie za rok, po ukończeniu restauracji gmachu.

— Słychać, że Revue ds Deux Mondes przejdzie w ręce innego wydawcy. Bracia Pereiry zamierzają nabyć ten przegląd od dotychczasowego właściciela pana Buloz. Pan Michał Chevalier podjął się pośrednictwa i obiecuje, że dobije targu.

Tymczasem „La Revue Française“ założona na gruzach przeglądu tegoż nazwiska, zaczyna nabierać wzlętości. Duch téj publikacji młody, żywy i dobry, co nie wyłącza wytrawności sądów. Tę zakwitającą zwykle pod jesień roślinę, czytelnik od czasu do czasu z przyjemnością na tém wiosennem polu napotyka. Nowy ten przegląd zgodny jest z duchem powszechności dzisiejszéj, lubiącéj najwięcéj pisarzy dyskutujących krótko, prędko i serjo zarazem. Jedną jeszcze zaletą Przeglądu Francuzkiego jest, że doimion sławnych przywiązuje poczynające pióra. Z zupełną niepodległością pisują tu autorowie rozmaitych odcieni, którzy na gruncie wyłącznie literackim mogą się zbliżyć i porozumieć.

Σ.

Listy
Z GUBERNJI OŁONECKIEJ.
I.

Projekt jeografji powszechnéj.—Wyjazd z Wilna.—Droga z Petersburga do Petrozawodzka. Newa.—Szlisselburg.—Ładoga.—Swir.—Łodejnepole.—Wozniesienie.—Onega.—Petrozawodzk.

Zarzucają Francuzom, że znajomość jeografji w ogóle bardzo mało jest między nimi rozpowszechnioną. Jako dowód przypominam ową anegdotę o pewnym Francuzie, który mając u siebie między gośćmi kilku cudzoziemców, przedstawił znajdującego się liczbie ich Polaka nieznajoméj mu osobie: „przyjemnie zapewne będzie panom poznać się jako rodakom i rozmawiać we własnym języku. „Na kilka słów powiedzianych po polsku, przedstawiony otrzymał odpowiedź po niemiecku, że go nierozumieją. „Ależ ten pan nie mówi po polsku.“—„Jak to, odpowiedział gospodarz, przecież panowie oba z za Renu“... Otóż, my naśladując we wszystkiém Francuzów, we względzie nieznajomości jeografji idziemy w ich ślady, różniąc się chyba w tém, że gdy oni nieznają obcych krajów, my i o swoim własnym niedostateczne mamy pojęcie, a z obcych znamy tylko te miejsca, gdzie nasi turyści tysiącami najlepiéj czas zabijają i kieszenie wypróżniają. Jakby na ukaranie za tę obojętność dla tak potrzebnéj nauki, nieraz zmuszeni bywamy uczyć się praktycznie jeografji. Dziwię się, dla czego warszawski wydawca „Wędrowca,“ zamiast tłómaczenia z obcych języków, opisań rozmaitych miejsc i krajów, niepowziął myśli zapełnić swe wydanie oryginalnemi pracami, byłoby to nader ciekawe opisanie wszystkich części ziemi. Nie tracę nadziei, że myśl ta kiedyś w czyn wejdzie, a tymczasem posyłam do Kurjera kilka szczegółów o kraju, w którym zamieszkałem a który dla czytelników tego pisma jest prawdziwą terra incognita. Może dla kogo będzie to zajmującem, a wreszcie czy można wiedzieć, kiedy i jaka wiadomość może być potrzebną.

D. 3 lipca tego roku, o godzinie 5-éj, pożegnałem Wilno . . .

Nie będę opisywał drogi z Wilna do Petersburga. Droga ta przechodząc przez puste, dzikie okolice, szczególniéj od Dynaburga, a którą się odbywa w przeciągu jednéj doby, niewiele daje wrażeń i mało komu jest nieznajomą. Zaczynam więc od wyjazdu z Petersburga.

13 lipca w południe udaliśmy się z kilku kolegami podróży na statek parowy „Petrozawodzk,“ który miał nas zawieźć do miasta tegoż nazwiska. Wziąwszy bilet (co kosztuje w pierwszéj klassie na całą drogę 10 r. rs.) udałem się do kajuty bardzo porządnie a nawet z wytwornością urządzonéj, dzięki niedawno odbytéj na tym statku przez Następcę Tronu podróży. Piękny dzień lipcowy wywołał wszystkich passażerów na pokład. Poważna Newa szerokiem i równém korytem tocząca swe wody, po obu stronach jak oko sięgnąć może ciągnące się bez przerwy ogromne gmachy, wznoszące się nad tą gruppą murów wyniosłe kopuły cerkwi, w oddali las masztowy, wszystko to oświecone słońcem, stanowiło prześliczną i wspaniałą panoramę. Im się bardziéj statek oddalał, oddzielne gmachy i domy, zlewając się w jedną massę, coraz bardziéj uroczym widok czyniły. Powoli przesuwały się przed okiem nieprzerwanem pasmem piękne wille czyli dacze z ogrodami, a daléj porządnie zabudowane wsie z dwupiętrowemi domami, świadczące o zamożności podmiastowych i nadbrzeżnych mieszkańców. Co chwila przeciągały rzeką statki i barki naładowane zbożem, drzewem i rozmaitemi towarami, dążące z dalekich stron Cesarstwa do portu petersburskiego. Newa, owa potężna córa północnych rzek i jezior, którą jeografowie nazywają Europejską rzeką ś. Wawrzyńca, wypływa z jeziora Ładogi i przebiegłszy dziesięciomilową płaszczyznę a u Petersburga kilkakrotnie rozgałęzając się, wpada do Fińskiéj zatoki. Szerokość Newy dochodzi 1,400 do 1,600 stóp paryzkich, a głębokość koryta sięga najwięcéj 50 stóp. Ku wieczorowi zbliżaliśmy się do źródła Newy. Rzeka coraz szerszą i majestatyczniejszą się stawała, a nakoniec postrzegliśmy przed sobą nieprzejrzaną przestrzeń wód. Było to jezioro Ładoga.

U południowo-zachodniego krańca jeziora, skąd wypływa Newa, na wyspie, leży forteca Szlisselburg, która w ostatnich czasach straciła swe znaczenie, a która ważną grała rolę w czasie wojny Rossji ze Szwecją. Nazwana niegdyś Oreszkiem, pod panowaniem Szwecji otrzymała nazwisko Nöteborg. W r. 1702 Piotr I zdobył ją i na medalu wybitym na pamiątkę tego zwycięztwa kazał położyć napis: „Notraburgum nunc Schlüsselburgum post annos XC ab hoste recuperatum.“ Forteca ta miała służyć jako klucz do dalszych podbojów.

Po krótkim odpoczynku w Szlisselburgu i zamianie ubywających na nowych passażerów, statek ruszył i wypłynął na Ładogę. Kto niewidział nigdy morza, ten może mieć pojęcie jego, spójrzawszy na tę niezmierzoną okiem wodną płaszczyznę. I rzeczywiście Ładoga może się nazwać małem morzem co do obszaru. Ma ona 27 mil długości i 19 mil szerokości, przestrzeń zaś jéj wynosi 292 mile kwadratowe. Fale jeziora wysokie ale krótkie i nieregularne, podobne do zetknięcia się się fal morskich z biegiem wód rzeki. Woda przezroczysta ma zwyczajny smak wód słodkich. Żegluga trwa od maja do listopada, późniejsza połączona z niebezpieczeństwem, z powodu lodów odrywających się od północnych brzegów i pędzonych wiatrem po jeziorze. Noce letnie w tych północnych stronach bardzo krótkie i tak jasne, że ledwie zmrokiem nazwać je można. To miłe dla oka nocne światło, połączone ze światłem księżyca, ten szum uderzających o wodę kół parowca, to kołysanie się jego po wznoszących się falach, usposabiają do marzeń. Gdy wzrok nieznajdując punktu oporu, błądzi po wodnéj przestrzeni, myśl wolniejsza i daléj sięgająca szuka przedmiotów, na których błogo spocząć może... Błękit nieba i przestwór wód dziwnie cóś mają pociągającego, uroczego. Może owa tajemniczość obojga, może wyobrażenie nieskończoności, pociągają duszę tęskniącą do swego źródła...

Nazajutrz zbliżyliśmy się do wschodniego brzegu jeziora, stanowiącego granicę gubernji Ołoneckiéj i wypłynęliśmy na rzekę Świr, wypływającą z jeziora Onega i po przejściu 150 wiorst, wpadającą do Ładogi. Rzeka ta przy ujściu rozszerza się do 3,000 kroków a daléj zwęża się i w niektórych miejscach niewięcéj nad 200 stóp ma szerokości, płynie wśród nizkich brzegów pokrytych lasami. Wsie tu już rzadsze niż nad Newą i natura bardziéj ponura i dzika. Mieszkańcy nadbrzeżnych wsi wyłącznie służą za sterników dla przeciągających statków parowych i kupieckich, gdyż rzeka przepełniona rapami i mielizną, niebezpieczną jest dla nieświadomych miejscowości żeglarzy. To też przy każdéj wsi statek nasz brał nowego sternika, który podpłynął na czółnie i objęmował ster do następnéj. Rzeka Świr ma własność różniącą ją od inych rzek północnych, że w końcu listopada zamarza, lecz gdy jezioro Onega pokrywa się lodem, rzeka uwalnia się od niego i przez całą zimę już niezamarza, szczególniéj przy początku swoim.

Zatrzymaliśmy się na odpoczynek w Łodejnem Polu, powiatowem mieście Ołoneckiéj gubernji. Tędy przechodzi trakt pocztowy z Petersburga i rozdziela się tu na trakty: Petrozawodzki, przechodzący przez miasto Ołoneck, i Archangielski, idący przez miasto Wytiegrę, Kargopol i Chołmogory. Odległość Łodejnego Pola od Petersburga 250, a od Petrozawodzka 200 wiorst. Gdzie teraz miasto, za czasów Piotra I było miejsce przeznaczone na budowanie statków, skąd wyszły piérwsze okręta rossyjskie, które się ukazały na Baltyckiem morzu. Cesarzowa Katarzyna II podniosła to miejsce do stopnia miasta i nadała niektóre przywileje mieszkańcom. Dziś miasto liczy 1,150 mieszkańców płci obojéj, ma 2 cerkwie i do 140 domów, z tych 3 tylko murowane.

(Dokończenie nastąpi.)

ROZMAITOŚCI.

— Na wyspie Cejlan, po upływie terminu wypłaty, wierzyciel zabiera odzienie swego dłużnika i strzeże go samego dzień i noc. Jeżeli nie zapłaci w oznaczonym czasie, każą mu za karę nosić kamień u szyi. Ciężar ten powiększa się za każdym terminem nieopłaconym. W końcu opasują go kolczastym pasem i zmuszają do chodzenia wi ele ze stróżem swoim. W ostatecznym razie wierzyciel sam przychodzi do dłużnika i grozi, że się otruje, czasem truje się w rzeczy samej, a dłużnik ulega karze śmierci. W Kantonie wierzyciel niema prawa po skończonym roku wymagać oddania długu, w wigilję więc Nowego roku wierzyciel udaje się do dłużnika swego i kończy z nim polubownie, bijąc i niszcząc sprzęty ostatniego i osypując go razami. Po téj ceremonji i jak tylko ostatnia godzina roku wybiła, dłużnik i wierzyciel zasiadają wspólnie do biesiady, piją i jedzą, zapominając o długu i ciosach.

— Galerja narodowa londyńska wzbogaconą została nowym zbiorem obrazów, które darowała jéj królowa Wiktorja. Pochodzą one ze znanego zbioru Walerstein, który należał do księcia małżonka.

— W Scintific Americain znajdujemy nowy sposób służący do powiększenia szybkości tworzenia się pary. Pan Penner, który to wynalazł, powiada, że trzeba pokryć dno kotła warstwą piasku czystego, a nad tém umieścić siatkę z drótu. W tak przyrządzonym kotle, przy jednakowéj ilości użytego ciepła, woda wre dwa razy prędzéj aniżeli w kotle zwyczajnym.

— W Dononville umarła stara panna w wieku lat 80, która skazała siebie na pół wieku milczenia. Od roku 1810 nie wymówiła ani 20 słów. Przez 50 lat ani pieszczoty ani groźby, ani radość, nędza, smutek, choroba, nawet śmierć osób blizkich, nic i nikt nie potrafił wydobyć od niéj słowa. Siostrzenica, która ją pielęgnowała najtroskliwiéj przez 15 lat jéj życia, słyszała z ust jéj tylko trzy słowa. Niebyła wcale niemą. Osoby znające ją w młodości mówiły, że była najpiękniejszą, najmilszą i najweselszą panną w okolicy, Należy będąc może przypisać temu, że to od 23 roku życia głuchą, sądziła, więc że z niéj wszyscy szydzą.

— Służący pewnego lekarza miał śliczną srokę. Chorzy odwiedzający pana jego, lubili go bardzo i na zapytanie, co im jest? odpowiadali mu zwykle: „Ach jestem bardzo chory, Ludwiku!“ Sroka Ludwika nauczyła się wymawiać wyraźnie te słowa, z czego służący rad był niezmiernie i przysięgał, że nie odda jéj za żadne skarby w świecie. Niestety, pewnego dnia sroka uciekła i skacząc z dachu na dach, z drzewa na drzewo, dostała się do lasu, gdzie właśnie było polowanie. Jeden z myśliwych, chcąc przekonać obecnych, że dobrze strzela, postrzega srokę i biedne ptaszę wkrótce spada na ziemię z krzykiem: „Ach jestem bardzo chory, Ludwiku.“ Strzelec rzucił swą zdobycz i broń i uciekł w przekonaniu, że to była czarownica. Otoż jakim sposobem powstają gadki o rzeczach nadzwyczajnych,

— W Anglji jest zwyczaj w wielu domach, że kobiety po skończonym obiedzie wychodzą do salonu, zostawując mężczyzn za stołem z winami. Otoż jeden lord, licząc na to, zrzuca but, który mu dolegał, w tém przekonaniu, że po wyjściu dam swobodnie będzie mógł się obuć; lecz jakże się zmieszał, widząc, że mężczyźni wstali, ażeby przeprowadzić damy do salonu! Sądził, że idąc z damą potrafi ukryć w fałdach długiéj sukni swe nogi i udało mu się to nieźle, lecz wtém wygalonowany służący ze srebrną tacą, wnosi but lorda i oddaje mu go publicznie.

W Drukarni A. H. Kirkora.